

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

13^E JAARGANG

WOENSDAG 11 JANUARI 1928

No. 628

INHOUD.

	Blz.
BELASTING VAN NEDERLANDERS IN DEN VREEMDE door <i>Mr. W. Roosegaurde Bisschop</i>	22
De Keramische Industrie door <i>C. Vermey</i>	24
Reorganisatie van het Volksbankwezen in Ned.-Indië door <i>Prof. G. Gonggrijp</i>	25
De Collectieve Arbeidsovereenkomsten op 1 Juni 1927 door <i>Ir. B. Bölger</i>	29
Prijzen op Java door <i>H. E. Schol</i>	31
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Valutastabilisatie in Italië en Griekenland door <i>Dr. R. Kerschagl</i>	33
AANTEKENINGEN:	
Emissies in 1927	34
Indexcijfers van groothandelsprijzen	35
BOEKAANKONDIGING:	
50 Jahre Rhein-Verkehrs-Politik bespr. door <i>Jan Schilthuis</i>	37
MAANDCIJFERS:	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	38
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	38-44
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel. Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

*Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco;
Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron
Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbicus; Jan Schilthuis; Mr.
Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.*

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart*.Redacteur-Secretaris: *S. Posthuma*.Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het
Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ont-
vangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoo-
ver daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruigeplaatweg.*

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rot-
terdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-
rekening No. 6729.*

10 JANUARI 1928.

De stemming op de geldmarkt was deze week veel
gemakkelijker. Het aanbod van geld, zoowel voor pro-
longatie als voor wissels, was belangrijk grooter. De
prolongatierente liep geleidelijk terug van 5 tot 4 pCt.
en de rente van particulier disconto daalde van 4⁹/₁₆
tot 4¹/₈ à 3¹/₁₆ pCt. Call geld was voor 4 à 4¹/₄ pCt. ver-
krijgbaar, maar bleef op deze hoogte vrij sterk ge-
vraagd door koopers van wissels in verband met de
verwachting van een spoedige verlaging van de tarie-
ven van de Nederlandsche Bank.

* * *

Na de vrij belangrijke stijging, die de disconteerin-

gen en beleeningen van De Nederlandsche Bank ver-
leden week in verband met de maandswisseling te zien
gaven, valt thans een niet onaanzienlijke teruggang
van de binnenlandsche uitzettingen der centrale cre-
dientstelling waar te nemen. Blijkens den heden ver-
schenen weekstaat is de post binnenlandsche wissels
met f 16 miljoen verminderd, terwijl de beleeningen
een daling van f 17 miljoen vertoonden.

De goudvoorraad der bank klom, blijkbaar als gevolg
van verderen aanvoer uit de Vereenigde Staten, op-
nieuw met een kleine f 10 miljoen. Het zilver ver-
minderde met f 150.000. De post papier op het buiten-
land steeg met f 2,6 miljoen. Aangezien de diverse
rekeningen op de actiefzijde der balans tegelijkertijd
met f 29,5 miljoen afnamen, moet de bank in de af-
gelopen week vrij belangrijke bedragen aan buiten-
landsche valuta hebben afgegeven.

De biljettencirculatie verminderde met f 32,7 mil-
lioën. Het tegoed van het Rijk noteert f 3,8 miljoen
lager dan verleden week. De rekening-courantsaldi
van anderen gaven een daling van f 13,2 miljoen te
zien. Het beschikbaar metaalsaldo klom met f 19,9
miljoën. Het dekkingspercentage bedraagt 49.

* * *

De wisselmarkt was deze week iets levendiger. De
stemming was aanvankelijk vast voor alle wissels. Later
bleef de vraag naar Dollars aanhouden, maar waren
Ponden en vooral Marken lager aangeboden: 2,47¹/₂—
2,48; 12,08—12,09¹/₈—12,09; 59,05—59,14—59,04. Ma-
drid zette de stijging van de vorige week voort. De
koers liep op tot 43,10, maar daarna trad een kleine
reactie in. De stemming bleef echter vrij vast.

LONDEN, 9 JANUARI 1928.

Onder den invloed van het einde December van de
Bank van Engeland geleende geld plus de uit Coupons
in de markt vloeiende bedragen was de positie de ge-
heele week zeer ruim.

De laatste terugbetalingen zullen morgen plaats heb-
ben en eerst dan zal de markt den werkelijken toestand
kunnen overzien.

Toch zal geld ook deze week nog wel ruim blijven,
daar de inning der belastingen, die gedurende de eerst-
volgende 10 weken betaald moeten worden, niet vóór
de tweede helft van deze maand in ernst begint.

Disconto was bij de groote geldruimte flauw ge-
stemd en noteert niet beter dan 4¹/₈ voor 3-maands
prima bankaccepten. Verschillende zaken werden ech-
ter afgesloten à 4³/₁₆ in wissels met specialen verval-
datum.

Dollars waren zeer vast en sluiten op 4,87¹/₁₆. Men
is echter geneigd aan te nemen, dat dit slechts van
tijdelijken aard zal zijn en waarschijnlijk in verband
zal staan met de afwikkeling van de katoenaankopen
van Europa, welke tijdelijk in New York gefinancierd
waren.

BELASTING VAN NEDERLANDERS IN DEN VREEMDE.

Mr. van Gijn doet in het nummer van 16 November 1927 een juichtoon hooren naar aanleiding van de wijziging, die het Ontwerp voor belasting door den Nederlandschen Staat van zijn burgers in den vreemde heeft ondergaan en van de gedachtenwisseling, die tusschen de Vaste Commissie voor de Belastingen en den Minister heeft plaats gehad, waardoor het Ontwerp van een gelegenheidswet tot een poging van principieelen wetgevenden arbeid wordt verheven. Heil het land, dat zich aan de spits stelt ten einde in zake belastingen een billijke verdeling van 's lands lasten over alle burgers te verkrijgen waar deze zich ook mogen bevinden!

Het is niet mijn doel met Mr. van Gijn een lans te breken over het principe van aanslag in de belastingen naar nationaliteit. Ieder land moet voor zichzelf weten, hoe het zijn burgers laat betalen voor de kosten der staatshuishouding, hoe het zijn belastingen heft en hoe het ontvredenen dwingt zich aan de nationale lasten aan te passen.

Theoretisch moge het nationaliteitsbeginsel als grondslag voor belastingheffen zeer aantrekkelijk klinken, het ideaal van een gelijke verdeling van lasten wordt er niet door verkregen. Dergelijk ideaal heeft anderen belastingheffers voor oogen gestaan, die zich bepaalden tot nationalen bodem en die faalden in hun opzet. In het huidige wetsontwerp begeeft zich de Nederlandsche Regeering op internationaal gebied, dat voor haar onbekend terrein is, zonder dat daarbij door haar vooraf de diensten van andere Regeeringen zijn ingeroepen of de materie van het standpunt van de wetgeving van andere landen behoorlijk is voorbereid. Reeds daaruit alleen zou twijfel rijzen, of het voorgestelde ideaal ernstig gemeend is. Wat billijk moge schijnen voor de inwonenden is niet altijd billijk voor de uitwonenden. Voor hen leveren de kaleidoscopische schakeeringen van het economische leven in de verschillende landen hunner inwoning omstandigheden op, waarin het mede aanslaan in een Nederlandsche belasting financieele gevolgen met zich brengt, die — met gepasten eerbied gesproken — door de Nederlandsche Regeering niet zijn noch kunnen worden overzien of naar waarde geschat.

Mij interesseert het internationale vraagstuk, dat door het wetsontwerp is in het leven geroepen en dat m.i. door de voorstanders van het wetsontwerp wel wat stiefmoederlijk is behandeld.

Het belasten van burgers, die niet in Nederland verblijf houden, houdt in zich het aanslaan van personen buiten 's lands grenzen, hetgeen tot nu toe werd geacht in strijd te zijn met het beginsel der staatssoevereiniteit. Daarenboven geeft het aanleiding tot een dubbelen aanslag van die personen in de belastingen van meer dan één land, het land hunner nationaliteit zoowel als het land hunner inwoning en daarenboven menigmaal het land hunner activiteit.

Jarenlang is er gestreden teneinde internationale overeenstemming te verkrijgen op belastinggebied ter voorkoming van de z.g. dubbele en driedubbele belasting van een en denzelfden persoon. Er is ten slotte een overeenkomst getroffen in Genève tusschen de leden van internationale commissies van theoretici en belastingexperts, waarbij als internationale grondslag is aangenomen, dat ieder land zich in principe bepaalt tot het heffen van belastingen van inwonenden binnen 's lands grenzen. Het belasten van inwonenden werd de rationeele grondslag geacht voor belastingheffing, die deze beperkt tot de grenzen van de staatssoevereiniteit. Iedere afwijking van dezen regel — voorzoover die zich niet bepaalt tot het treffen van enkele exceptioneele voorzieningen met onderlinge internationale samenwerking — doet afbreuk aan het beginsel eener uniforme internationale regeling en bemoeilijkt het tot stand komen daarvan.

De dringend verlangde internationale regeling is

echter uitsluitend in het belang van de belastingbetalenden en bezit voor de belastingheffers mindere aantrekkelijkheid. Ik kan mij daarom zeer goed voorstellen, dat het pleiten voor een vermindering van verdere internationale complicaties op dit gebied bij de voorstanders van het wetsontwerp weinig ingang vindt daar zij een standpunt innemen, dat zuiver nationaal egoïstisch is.

Zij vergeten daarbij, dat in de practische toepassing van tegen de practijk indruisende maatregelen zich steeds verschijnselen voordoen, die nivelleerend werken.

Eén dier verschijnselen — hoewel geenszins het eenige — zal zijn, dat een aantal Nederlanders, wien de nieuwe belasting niet past, zich zal laten naturaliseeren in het land hunner inwoning. Nu moge men zulks afkeuren van een ideëel standpunt en de overheid moge zich weinig aantrekken van het verlies van „lauwe" staatsburgers, die hun geboorterecht voor eenige schamele belastingpenningen verkoopen, wij moeten het feit van die naturalisatie uit een practisch oogpunt beschouwen. Met iedere naturalisatie gaat een belastingobject verloren en houdt het nieuwe ontwerp op doel te treffen. Aldus nivelleert de practijk wat aan de practijk ondoelmatig voorkomt.

Het naturalisatieprobleem, d.w.z. het zich definitief onttrekken aan het mededragen van Nederland's lasten, maakt op de voorstanders van het wetsontwerp weinig indruk. Zij zijn er zich van bewust, dat voor een aantal burgers de naturalisatie in den vreemde onmogelijk zal zijn en die zullen in ieder geval betalen voor hun gedwongen loyaliteit. Daargelaten, dat zulks reeds afbreuk doet aan het beginsel, dat bij dit nieuw wetsontwerp op den voorgrond is gesteld, n.l. een gelijken druk van 's lands lasten te leggen op 's lands burgers, zijn in de jongste wijziging van het wetsontwerp een aantal uitzonderingen opgenomen, teneinde tegemoet te komen aan de bezwaren, die door in den vreemde wonende Nederlanders zijn geopperd, omdat de wet — die bedoeld was de lasten gelijkelijk te verdeelen — zonder die uitzonderingen al te ongelijk zou drukken en te groote onbillijkheden zou scheppen voor een aantal uitwonenden.

Is daarmede het beginsel van een billijke verdeling niet reeds veroordeeld? Ligt niet opgesloten in het feit, dat bij het samenstellen van een nationale wet onmogelijk voorziening kan worden getroffen in verhouding tot de verschillende levensomstandigheden van Nederlanders, die buiten Nederland wonen, dat het beginsel van de wet eenzijdig zou werken en groote onbillijkheden in haar strikte toepassing met zich zou brengen?

Ligt niet in de voorgestelde remedie, n.l. de niet strikte toepassing van het beginsel en het rekening houden met die schakeeringen van het leven — hetzij al of niet onder supervisie aan een Raad van Beroep — zoowel een erkenning van de onpractische zijde van het wetsontwerp als een gevaar voor administratieve willekeur?

Wijzen al de voorgestelde uitzonderingsmaatregelen er niet op, dat het in het wetsontwerp neergelegde beginsel tot dubbele belasting zou voeren, zoo die uitzonderingen niet werden getroffen en onherroepelijk tot dubbele belasting moet leiden ingeval de voorgestelde uitzonderingsmaatregelen niet doeltreffend mochten zijn? Houdt het feit, dat de Nederlander valt in den hoogsten aanslag — zij die dan van Nederland of van den staat waarin hij woont — niet op zichzelf een dubbelen aanslag in, op de wijze van de opcenten eener gemeentebelasting? Schuilt daarin niet een palliatief, dat het kwaad van een dubbele belasting vergoelijkt, maar geenszins wegneemt?

Mr. van Gijn gaat verder. Hij ziet in het wetsontwerp een eerste schrede op den weg eener internationale erkenning van het beginsel van belastingheffing naar nationaliteit. Voorzoover daarin ligt opgesloten de uitbreiding van staatssoevereiniteit buiten 's lands grenzen, is er alle kans, dat de wenschen van

den voormaligen Minister van Financiën in vervulling zullen geraken. In Engeland hebben de belastingautoriteiten meermalen getracht hun machtsfeer uit te breiden buiten de grenzen van Engeland door te trachten in den aanslag voor inkomstenbelasting en successierecht in Engeland personen te betrekken, die buiten Engeland wonen. De proefneming van Nederland zal ongetwijfeld met aandacht worden gevolgd, al ware het alleen maar ter wille van de nieuwe gezichtspunten, die deze kan opleveren voor de uitbreiding van de grondslagen der staatsinkomsten.

Zonder nu juist de belastingplicht van nationalen op den voorgrond te stellen, zou het aanslaan in de belasting van buiten 's lands wonenden met administratieve sanctie voor wanbetalenden wel eens het aantrekkelijke voorbeeld kunnen vormen, dat tot navolging leidt door de Regeeringen van andere landen dan Nederland. In dat geval zou de nieuwe basis van belastingheffen — waarvan Nederland dan aan de spits zal staan — wel eens als een boomerang op onaangename wijze op de hoofden van de in Nederland wonende Nederlanders kunnen terugslaan.

* * *

Het meest bedenkelijke gedeelte van het nieuwe belastingontwerp ligt echter in de voorgestelde heffing van successierecht over nalatenschappen van buiten Nederland gestorven Nederlandsche burgers. Bij de verschillende wijzen waarop successierecht geheven wordt in verschillende landen komt mij een dubbele heffing van deze belasting over hetzelfde vermogensbestanddeel in vele gevallen onvermijdelijk voor.

Na de hervorming van de successiebelasting in Engeland in de negentiger jaren onder den toenmaligen Minister van Financiën Sir William Harcourt, waarbij een matige progressie werd ingevoerd, heeft zich die progressie niet alleen vrienden verworven buiten Engeland, doch het progressie-idee bij deze belasting is het troetelkind geworden van opvolgende Ministers van Financiën (Chancellors of the Exchequer) onafhankelijk van de politieke kleur der partij, waartoe zij behoorden. Langzamerhand is in Engeland de progressie gestegen van een maximum van 8 pCt. tot 40 pCt. voor de grootste vermogens. In werkelijkheid is het successierecht een „capital levy” geworden op de nalatenschappen van binnen het Rijk gedomicilieerde personen. Ik heb nimmer begrepen, waarom door de socialisten op deze voor hen door de andere politieke partijen met groote zorg voorbereide basis nooit is voortgebouwd ter realisatie van hun geliefkoosde leer cener kapitaalbelasting voor de delging van de staatschuld. Aan de hand van een zuiver wiskunstige berekening, gegrond op den gemiddelden menschelijken levensduur, zou het jaren aantal kunnen worden bepaald, waar binnen het totale volksvermogen kan gerekend worden aan successierecht tol te hebben betaald. Daarmede zou in ieder geval het ware karakter van deze belasting niet zijn verloochend en niet ieder jaar een gedeelte van het volksvermogen in den smeltkroes van jaarlijksche uitgaven verdwijnen.

In Engeland wordt het successierecht geheven van het nagelaten vermogen. Iedere nalatenschap wordt beschouwd als een hereditas jacens, die een beheerder heeft. Die beheerder wordt aangesteld door of namens den rechter, doch de aanstelling geschiedt niet voordat het verschuldigde successierecht is voldaan. Aan ieder anderen persoon dan den aldus aangestelden beheerder is het met poenale sanctie verboden over eenig deel van de nalatenschap te beschikken. Op deze wijze wordt het ontduiken van het betalen van successierecht vrijwel voorkomen en dit wordt aldus op veel doelmatiger, eenvoudiger en goedkooper wijze verkregen dan in Nederland door de bepalingen van het nieuwe wetsontwerp ooit het geval zal zijn.

Terwijl aldus in Engeland het nagelaten vermogen belast wordt en slechts de aan te stellen beheerder verantwoordelijk is voor het voldoen van de aan de nalatenschap klevende lasten stelt de Regeering in Neder-

land voor niet het vermogen te treffen van den buiten Nederland gestorven Nederlander — hetgeen trouwens voor toepassing in de practijk vrijwel onmogelijk zou blijken, aangezien dooden geen administratieve hulp meer van noode hebben — doch de individuen, die uit de nalatenschap een legaat of erfgedeelte zullen genieten en die over het beheer van de nalatenschap in Engeland in een groot aantal gevallen geen zeggenschap hebben.

Ligt daarin niet opgesloten, dat over dat gedeelte waarop Nederland successierecht heft tweemaal successierecht zal worden betaald, althans voorzover het nalatenschappen betreft, die in Engeland zijn opengevallen?

De Minister van Financiën beroemt er zich op, dat het betalen van dubbele belasting in deze categorie ondervangen is. De waarheid dezer bewering is door een eenvoudig voorbeeld uit de practijk duidelijk en gemakkelijk te toetsen.

Een in Engeland gedomicilieerd Nederlander sterft aldaar. Hij laat na een vermogen, dat deels in Engelsche fondsen is belegd (hetzij staats- of gemeentefondsen of aandelen in Engelsche maatschappijen) deels in Zuid-Afrikaansche goudmijnen.

Allereerst dient opgemerkt te worden, dat Engeland geen rekening houdt met nationaliteit, doch de domicilieer is toegedaan. Het door dien Nederlander nagelaten vermogen valt dus in zijn geheel onder de Engelsche successiebelasting, waarover een recht wordt geheven, dat evenredig is aan de grootte van het vermogen, doch onafhankelijk van eenigen graad van verwantschap der bij testament of bij de wet tot de nalatenschap geroepen personen.

Sterft deze Nederlander aldus gedomicilieerd na de invoering van het nieuwe wetsontwerp, dan zal — voorzover ik zulks kan berekenen — dit *geheele* vermogen voor het volle bedrag ook in de Nederlandsche successiebelasting vallen zonder aftrek van eenige som in Engeland betaald. Er staat toch in het nieuwe Artikel 4 van het gewijzigd wetsontwerp, dat de Nederlandsche successiebelasting alleen dan zal worden verminderd met het bedrag, dat ter zake van een gelijksoortige belasting aan een vreemden Staat verschuldigd is geworden, wanneer die verschuldigheid te wijten is aan het wonen in dien vreemden Staat en niet wanneer zulk een belasting door dien vreemden Staat toch van de nalatenschap geheven zou worden, indien de gestorven Nederlander in Nederland zelf gedomicilieerd ware geweest.

Welnu, Engeland heft successierecht van het vermogen en niet van een persoon. Engeland beschouwt als in Engeland gedomicilieerd vermogen — of bestanddeel van een vermogen — gelden en fondsen, die ten name van personen staan ingeschreven in een Engelsch register, onverschillig waar de gestorven eigenaar op het oogenblik van zijn overlijden gedomicilieerd was of tot welke nationaliteit hij behoorde. Voordat dergelijke fondsen ten name van de nieuwe verkrijgers kunnen worden overgeschreven, is het noodzakelijk, dat over dat in Engeland opengevallen gedeelte van de nalatenschap een beheerder wordt aangesteld en voordat zulk een beheerder wordt aangesteld, moet successierecht worden betaald zonder aftrek van eenige sommen, die elders reeds op dat vermogensgedeelte mochten zijn betaald.

Dit geldt ook voor zulke Zuid-Afrikaansche fondsen, waarvoor in Engeland transport- of overdrachtskantoren bestaan. Ten dezen opzichte is de toestand nog erger. Ten gevolge van een tot nu toe niet te overbruggen meningsverschil tusschen Engeland en de Unie van Zuid-Afrika wordt in Engeland gerekend, dat dergelijke fondsen in Engeland gedomicilieerd zijn, terwijl de Z.-A. Unie meent, dat voor zulk domicilie het bedrijf beslissend is. Zoolang ten deze geen vrede is gesloten, belast de Z.-A. Unie eveneens dergelijke fondsen, onafhankelijk van het in Engeland door Engeland geheven successierecht. De transportkantoren der Z.-A. goudmijnen en andere N.V. wei-

geren overdracht zonder toestemming van den Hoogen Commissaris voor de Z.-A. Unie en deze geeft geen toestemming voordat — op Engelsche manier — een beheerder is aangesteld en successierecht is betaald.

Ook dit Z.-A. successierecht wordt geheven van het vermogen, onafhankelijk van het domicilie of de nationaliteit van den persoon des erflaters.

Als men daarbij rekent, dat de progressie in Nederland zoowel als in Zuid-Afrika rekening houdt met de (bloed)verwantschap tusschen de begunstigten en den erflater, dan zal men inzien, dat bij de *thans reeds bestaande* driedubbele belasting voor den Nederlander, die *binnen* het Nederlandsche Koninkrijk sterft en een vermogen nalaat, dat belegd is zooals boven geschetst, door het nieuwe Ontwerp nog eens uitdrukkelijk gevoegd wordt de Nederlander, die in Engeland gedomicilieerd is en aldaar sterft en een als boven beschreven vermogen nalaat.

Het zal mij interesseeren nader te vernemen op welke wijze het nieuwe Ontwerp deze driedubbele belasting ondervangt. Naar mijn bescheiden — doch op ervaring gegronde — meening voegt het Ontwerp aan de reeds bestaande en terecht ten zeerste gelaakte, dubbele belasting er nog een flinke toe.

Men kan het boven aangehaalde voorbeeld varieeren zooals men wil en aan het vermogen Schotsche, Iersche, (Canadeesche) beleggingen toevoegen of eenige vermogensbestanddeelen, die hun basis hebben in een der Engelsche Dominions of Koloniën. Overal geldt hetzelfde beginsel, nl. dat successierecht geheven wordt van het nagelaten vermogen. De te dezer zake onvolkomen Engelsche wetgeving en de treurige stand van internationale samenwerking maakt het noodzakelijk in ieder dier onderdeelen van het Rijk of Commonwealth opnieuw beheerders aan te vragen, terwijl voor ieder geldt de heffing zonder aanzien des persoons.

Nederland zou, naar mijn overtuiging, beter werk doen wanneer het bij het heffen van belastingen en het vinden van een nieuwe belastingbasis niet alleen rekening hield met eigen toestanden en nationaliteits-principes, doch zich tegelijkertijd rekenschap gaf van de internationale verhoudingen, waarbij het ingrijpen in voor Nederland vreemde stelsels ongewenschte gevolgen kan hebben.

Ik gevoel groote sympathie voor de Regeering, die belastingvlucht tracht te voorkomen, vooral waar deze zijn grondslag vindt in belastingontduiking, doch ik gevoel evenzeer sympathie voor dengene, die om financieele redenen zich vestigt ter plaatse waar voor hem het leven de minst geldelijke zorgen met zich brengt.

Tegenover belastingontduiking staan m.i. andere middelen open dan wettelijke bepalingen, die in hun algemeenheid als een blinde om zich slaan zonder — naar mijn bescheiden meening — dengene te treffen, die willens en wetens zich aan het land zijner inwoning en het dragen van zijn deel van 's lands lasten met onfaire bedoelingen onttrekt, doch die aan de pogingen om tot internationale regeling te komen ter vermindering van dubbele belasting onberekenbare schade toebrengen.

W. ROOSEGAARDE BISSHOP.

London, Januari 1928.

DE KERAMISCHE INDUSTRIE.

In verband met de eerlang te verwachten behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal van de aardewerk-noodwet lijkt het gewenscht enkele beschouwingen te wijden aan een aspect der zaak waaraan tot dusver weinig of geen aandacht werd geschonken en dat nochtans blijkens de meening, die in de kringen van den handel vrijwel overheerschend is, van voldoende belang lijkt om nader onder het oog te worden gezien.

Wij doelen op de overeenkomst door de Limburgsche fabrieken met andere soortgelijke bedrijven in Duitsch-

land, België, Frankrijk en Italië aangegaan en die ten doel heeft minimum-verkooprijzen voor overeenkomstige kwaliteiten en afmetingen vast te stellen.

Van Limburgsche zijde wordt betoogd, dat de inheemsche keramische industrie zonder een soortgelijke overeenkomst reeds lang gedwongen ware geworden den strijd tegen de buitenlandsche producenten op te geven en men beroept zich ter staving dezer bewering met name op de concurrentie, die der inheemsche nijverheid door de Duitse, Belgische, Fransche en Italiaansche fabrieken ten tijde van de depreciatie der betaalmiddelen dier landen zou zijn aangeaan indien een dergelijke overeenkomst niet ware aangegaan.

Voorop zij gesteld, dat niet alle fabrieken in de genoemde landen tot de bestaande overeenkomst zijn toegetreden. Gold het hier slechts een enkele uitzondering en had deze laatste dan nog betrekking op een weinig krachtige fabriek met gering productievermogen, dan ware deze „uitzondering op den regel” geen bezwaar en zou de door ons geïncrimineerde overeenkomst inderdaad beantwoorden aan het gestelde doel, t.w. uniforme handhaving van minimum-prijzen. Een overeenkomst met het verbond der Duitse aardewerfabrieken — om ons een oogenblik tot de Duitse keramische industrie te bepalen —, die derhalve het meerendeel der producenten zou binden, bestaat echter niet. Inderdaad zijn slechts enkele fabrieken tot het convenu toegetreden, zij het dan ook, dat het belangrijke Villeroy & Boch concern de overeenkomst mede onderteekende. Ook in de overige landen bleken verschillende fabrieken haar onafhankelijkheid te zeer op prijs te stellen om zich tot een uniforme prijspolitiek te binden. Wat de gevolgen hiervan zijn voor de Limburgsche industrie, met name ten aanzien van een weleer belangrijk afzetgebied als Ned.-Indië, zullen wij straks nog nader met cijfers aantonen.

Vooraf mogen wij echter den vinger leggen op enkele zwakke punten in het betoog — pleidooi ware wellicht juist — der voorstanders eener overeenkomst, die door den handel beschouwd wordt als een nadeel voor de vrije ontwikkeling van het Limburgsche bedrijf en wij zouden er dan allereerst op willen wijzen, dat het onjuist is — zooals de voorstanders bij voorkeur doen — om te spreken van de *Nederlandsche* fabrieken.

Men behoeft waarlijk geen insider te zijn om te weten, dat ten aanzien dezer materie niet kan worden gesproken van *Nederlandsche* fabrieken en wel op grond van het feit, dat de Maastrichtsche industrie — en deze is toch in het geding — een geheel ander product vervaardigt, nl. aardewerk voornamelijk voor huishoudelijk gebruik, dan de fabrieken te Delft en die in Gouda, welke productie meer in het bijzonder uit sier- en kunstaardewerk bestaat. De laatste categorie van bedrijven, die bovendien zonder regeeringssteun werkend nochtans bevredigende resultaten opleveren, is derhalve *niet* op één lijn met de Zuid-Limburgsche industrie te stellen en de verzamelaam „Nederlandsche fabrieken” is derhalve ietwat misleidend. Ook het depreciatie-argument heeft in 1928 goedgevoel afgedaan en met name de stabilisatie van het Duitse betaalmiddel, die enkele jaren geleden haar beslag kreeg, doet de kracht van het argument ten aanzien der Duitse concurrentie volkomen teniet. Zelfs indien de valuta-concurrentie ook thans nog ten aanzien van de genoemde productielanden onverminderd voortduurde, is het duidelijk, dat de prijsregeling, waartoe zich slechts een betrekkelijk beperkt aantal buitenlandsche fabrieken hebben verbonden, een bedenkelijk experiment is, daar enerzijds de tot het convenu toegetreden producenten aan bepaalde minimum-prijzen gebonden zijn en de „outsiders” derhalve volkomen vrije hand hebben om door onderbieding dier minimum-prijzen hun afzetgebied ten koste der verbonden producenten uit te breiden. Dat overigens een tijdelijke verhooging der invoerrechten niet in staat zal zijn de voordeelen van een veel lageren productieprijs teniet te doen, behoeft evenmin be-

toog en ook uit dezen hoofde is de thans voorgestelde „tijdelijke” steunmaatregel dan ook een slag in de lucht!

Een derde al even onjuist argument, dat nochtans door de voorstanders-pleitbezorgers voor de meergenoemde overeenkomst wordt aangevoerd, is de volgens hen onjuiste regeeringspolitiek, die in Ned.-Indië ad valorem rechten heft, waardoor — aldus de voorstanders — het Japansche aardewerk minder invoerrecht verschuldigd zou zijn dan het Zuid-Limburgsche product. Deze bewering is geheel onjuist. Nederlandsch-Indië toch heft geen rechten op de waarde, maar berekent het verschuldigd invoerrecht per dozijn stuks, waardoor van een bevoorrechte positie van het Japansch artikel geen sprake is.

Het buitenland, aldus dezelfde voorstanders, gaat niet, zooals ons land, gebukt onder zware lasten, resulteerend uit sociale wetgeving. In dit verband moge craan herinnerd worden, dat niet slechts een veertiental jaren geleden door een uitgebreid regeeringsonderzoek is komen vast te staan, dat de te Maastricht betaalde loonen behoorden tot de laagste in ons land, maar dat ook een in 1926 door de Roomsche-Katholieke werknemersbond in het Zuiden ingesteld onderzoek, welks resultaten destijds tot misnoegen der R.-K. werkgevers door enkele persorganen „ontijdig” gepubliceerd werden, de juistheid der stelling, die van Limburgsche zijde zoo gaarne wordt geponeerd, niet bewijst. Het ware — ten einde een volkomen juist oordeel mogelijk te maken — ongetwijfeld gewenscht indien alsnog van regeeringszijde een onderzoek werd ingesteld ten einde na te gaan, in hoeverre de sociale wetgeving inderdaad te zware lasten aan de keramische industrie oplegt. Hiermede zou gepaard kunnen gaan een enquête naar de loonen, die in het Zuiden des lands en in de overige „Nederlandsche” aardewerk-fabrieken betaald worden.

Wanneer wij thans nog een oogenblik zien naar de officieele cijfers ten aanzien van den invoer in Ned.-Indië, dan blijkt daaruit wel zeer duidelijk de krachtige vooruitgang van den invoer van „buitenlandsch” aardewerk met name uit de landen, die geacht worden deel uit te maken van den „pool” en de vrijwel niet-onderbroken achteruitgang van het Nederlandsch product:

Invoeren van aardewerk (met uitzondering van aarden tegels) in Ned. Oost-Indië.
(in duizendtallen guldens).

Land van herkomst:	1920	1921	1922	1923	1924	1925
Nederland	1837	2222	1431	1222	1295	1171
Duitschland ¹⁾	341	612	784	537	784	1084
Frankrijk ¹⁾	3	6	7	9	10	54
België ¹⁾	56	55	18	18	82	217
Italië ¹⁾	7	8	16	42	50	37
Singapore	1257	1010	811	1055	1159	1597
China	297	718	449	377	260	288
Japan	3563	4171	3736	3393	4032	5871

¹⁾ landen, die geacht worden tot den „pool” te zijn toegetreden.

Voegt men de totale invoercijfers der bij den „pool” aangesloten landen te zamen dan krijgt men het volgende beeld:

Land van herkomst:	1920	1921	1922	1923	1924	1925
Nederland	1837	2222	1431	1222	1295	1171
„Pool”	407	681	825	606	926	1392

Uit deze cijfers blijkt de stijging van den invoer uit de z.g. „pool”-landen, t.w. Duitschland, Frankrijk, België en Italië, ten koste van ons land wel zeer duidelijk. Bedroeg de invoer-verhouding in 1920 van den „pool” tot Nederland 2 : 9, in 1925 waren de rollen reeds omgedraaid en was de verhouding 7 : 6. Helaas beschikken wij op dit oogenblik nog niet over de officieele gegevens voor de jaren 1926/27, maar ons wordt medegedeeld, dat de stijging van den invoer uit de „pool”-landen gedurende de beide laatste jaren verderen voortgang heeft gemaakt: Het prijs-convenu is dus niet bij machte geweest de concurrentie der „kleinere en minderwaardige” outsiders-fabrieken teniet te doen, terwijl het de inheemsche industrie evenmin

heeft kunnen vrijwaren tegen de gevreesde gevolgen der valuta-concurrentie. Het tegendeel is waar: blijkens de cijfers heeft de keramische industrie haar uitvoer naar Nederlandsch-Indië, die in 1920 nog een waarde van ruim f 1,8 miljoen bedroeg, in het tijdvak 1920/25 met bijna zeshonderd duizend gulden zien terugloopen, terwijl — ondanks de valuta-depreciatie — haar „bondgenooten” een vooruitgang van circa één millioen gulden in hetzelfde tijdvak konden boeken! Men bedenke, dat deze cijfers één enkel afzetgebied betreffen, waar geen hooge tolmuren, geen kunstmatige handelsbelemmeringen bestaan!

Ten aanzien van den zeer krachtig gestegen Japanschen invoer moge er te dezeer plaatse nog eens op worden gewezen, dat deze stijging niet alléén betrekking heeft op de usantieele mindere Japansche kwaliteiten, die Limburg niet of weinig levert, doch eveneens op de iets betere soorten, die dus in concurrentie met Maastricht worden ingevoerd!

Het is ons bekend, dat men in de kringen der belanghebbenden deze moeilijk te weerleggen „ziffermässig” aangetoonde feiten maar al te gaarne verdoezelt. Men make zich toch vooral geen illusies ten aanzien van ons Indië als afzetgebied voor de „Nederlandsche industrie” zoolang de bedrijfspolitiek der Nederlandsche en Ned.-Indische regeeringen ongewijzigd blijft, aldus een opmerking, die ons dezer dagen uit het Zuiden naar aanleiding van ons standpunt ter zake van het ontwerp aardewerk-noodwet werd toegevoegd. Welke bezwaren men in het Zuiden des lands, afgezien dan van het verwijt, dat Nederland — hoe lang nog — geen „actieve handelspolitiek” voert, te dezen aanzien tegen het regeeringsbeleid kan opperen, is ons niet duidelijk.

Dat echter geheel los van de zwaarwegende principieele bedenkingen, die in breede kringen des lands tegen het jongste wetsontwerp zijn gerezen, óók de commercieel-technische zijde van het vraagstuk een diepgaand onderzoek dringend behoeft, lijkt ons mede in het licht der bovenstaande gegevens niet twijfelachtig.

De wel zeer sobere memorie van toelichting behoeft ook ten aanzien van deze zijde van het vraagstuk nader opheldering, waarop de Tweede Kamer bij de behandeling goed zal doen met kracht aan te dringen, willen de leden zich inderdaad een objectief oordeel kunnen vormen!

C. VERMEY.

Rotterdam, Januari 1928.

REORGANISATIE VAN HET VOLKSBANKWEZEN IN NED.-INDIË.

Het volkskredietwezen, en in het bijzonder de volksbank, is in de laatste tijd het onderwerp geweest van een levendige gedachtewisseling en veel kritiek. Vooral de instelling, bij Goevernementsbesluit van 13 Augustus 1926 no. 36. van een commissie, die de Regering van advies had te dienen over de reorganisatie van de volksbanken, gaf velen aanleiding hun mening over deze instellingen en het volkskredietwezen in 't algemeen kenbaar te maken. Ik herinner aan de artikelen van dr. H. M. Hirschfeld¹⁾ en de heer Th. Ligthart²⁾ en aan de redevoeringen van de heren Ostmeier en Wiranata Koesoema in de voorjaarszitting 1927 van de Volksraad. De meesten publiceerden hun beschouwingen in het Blaadje voor het Volkskredietwezen, waarin ook alle kritiek van buitenstaanders werd afgedrukt met de zeer lezenswaardige beantwoordingen van de adviseur voor volkskredietwezen en kooperatie, prof. Boeke.

Deze belangstelling is een gelukkig verschijnsel, want het volkskredietwezen is wel een der belangrijkste organen van indiese staatszorg voor het economies welzijn der geregeerden, misschien het belangrijkste.

¹⁾ In Koloniale Studien, Aug. 1926 en E.-S. B., 1926 II bl. 896 e.v.

²⁾ Blaadje voor het Volkskredietwezen, 1926 no. 9. Hieronder aangehaald als „Blaadje”.

De pandhuizen verstrekken per jaar meer krediet en bereiken een groter aantal geldbegerigen; naar die maatstaf zouden ze dus belangrijker zijn dan de volksbanken, desabanken en -loemboengs. Let men echter op de ontwikkelingsmogelijkheden van het volkskredietwezen en op de draagwijdte van de problemen die zich hierbij voordoen, dan moet gezegd worden dat het een heel wat moeilijker afdeling van staatszorg vormt dan de pandhuisdienst en veel ruimer perspectieven opent dan deze laatste. Volkskredietwezen en pandhuisdienst, opgebouwd door dezelfde soort mensen, door ambtenaren van gelijke bekwaamheid, zijn zowat even oud. Van de pandhuisdienst kan men in zekere zin zeggen, dat hij af en geslaagd is. Niet, dat het aantal pandhuizen niet uitgebreid (of ingekrompen) zou kunnen worden, maar dat is een eenvoudige uitbreiding (positief of negatief) in de breedte. Niet dat de rentevoet der kleine panden niet verlaagd zou kunnen worden, maar dat staat geheel in onze macht en kan steeds geschieden als wij het wenselijk vinden enige millioenen staatsinkomsten voor dat doel prijs te geven. Niet dat wij precies zouden weten welke uitwerking het pandkrediet in de desa heeft, maar de wetenschap daarvan, hoe wenselijk ook, zou geen noemenswaardige verandering brengen in de opzet van het bedrijf. De vorm voor het pandhuisbedrijf is gevonden, die taak is af; — hoe weinig kan men dat zeggen van het volkskredietwezen! Toch is het bij beide een zaak van krediet. Men kan zeggen, dat het volkskredietwezen moeilijker moet zijn, omdat dit krediet verschaft aan mensen, en het pandhuis alleen behoeft te vragen naar dingen, naar panden en hun waarde. Zeker maakt dit alleen het werk der volkskredietbanken reeds moeilijker, riskanter, ingewikkelder. Maar ik geloof niet, dat dit het enige is, en zelfs niet het voornaamste. De dieper liggende reden, waarom de vraagstukken bij het volkskredietwezen zoveel moeilijker zijn, moet deze zijn, dat de pandhuisdienst iets wil, wat de bevolking zelfve ook wil: dat er in hoofdzaak konsumptief krediet verschaft worde, altans krediet, dat voor 't oogenblik uit de nood helpt en voor 't overige de zaken gaande houdt in 't oude spoor; men zou kunnen zeggen: in hoofdzaak konsumptief en staties krediet. Terwijl de organen van het volkskredietwezen, altans de volksbanken, toch eigenlijk iets anders willen dan de bevolking wil. Velen hebben hun mening over het volkskredietwezen gezeed, en op allerlei punten lopen de adviezen uiteen. Maar wenssen al die belangstellenden op dit ene punt in hun hart niet eigenlijk allen hetzelfde: dat de volksbanken zoveel mogelijk dienstbaar gemaakt zullen worden aan de economische opvoeding der bevolking, dat zij haar in staat zullen stellen betere produktiemethoden toe te passen en tot vernieuwd en hoger ekonomies leven zullen brengen. in één woord, dat de volksbanken zoveel mogelijk zullen geven produktief en dynamies krediet? Zo blijkt ook op dit gebied de Westerling, de grote verwekker van Verandering, de eigenlike schenker van zijn eigen moeilijkheden. Want zouden deze, bij een bevolking zo betrouwbaar bij de nakoming van haar schuldenaarsplichten, wel groot zijn als wij er mee tevreden waren de zaken in 't oude spoor te laten voortgaan?

De moeilijkheden, die bij de volksbanken overwonnen moeten worden, zijn velerlei. Maar de grootste betreffen natuurlijk niet de samenstelling en de bevoegdheden der besturen, of de verhouding van de banken tot de Centrale Kas, of welke aangelegenheid ook, datgene betreffende wat men de bovenbouw zou kunnen noemen. De echte moeilijkheden liggen natuurlijk in de desa, op het terrein van het buitenwerk der banken. En deze moeilijkheden zullen nooit door een verandering in de bovenbouw te overwinnen zijn, maar alleen, langzamerhand, door een welbewuste lenings- en opvoedingspolitiek in de desa, die, omdat zij ook een element van opvoeding zal moeten bevatten, haar resultaten niet in korte tijd zal

kunnen verwachten. Onjuist lijkt het mij, het geringe succes dat tot dus verre bereikt werd, toe te schrijven aan de steeds wisselende inzichten van een wel goedwillend „doch steeds ondeskundig bankbestuur”, zoals de heer T. J. Lekkerkerker doet¹⁾. Hoe weinig hebben die bankbesturen de gang van die zaken waarop het vooral aankomt merkbaar beïnvloed! In zake uitleenpolitiek is men in den regel te zeer aangewezen op het vragen naar een zakelijk onderpand van voldoende waarde en naar inkomsten die hoog genoeg geschat kunnen worden als voorwaarde van de kredietverlening, is men te zeer onwetend omtrent de wijze waarop de verstrekte kredieten gebruikt worden en tast men nog te veel in het duister omtrent de gevolgen van het krediet op de welvaart van de desa, dan dat diepgaand konflikt, konflikt van betekenis, tussen ondeskundige bankbesturen en deskundige anderen goed denkbaar zou zijn. De banken zijn tot dus verre aangewezen geweest op het volgen van een uitleenpolitiek, die a.h.w. passief zich richtte naar de vraag uit de inheemse bevolking: waren het onderpand en de geschatte inkomsten voldoende, dan kreeg de man in de meeste gevallen zijn geld. Het geven van groter invloed aan de „deskundige leiding”, waarvan de heer Lekkerkerker zoveel schijnt te verwachten²⁾, kan dan ook alleen merkbare invloed hebben op de bovenbouw van het volksbankwezen, doch zeer weinig op wat het voornaamste is: de gang van zaken in de desa. Waarmee natuurlijk niet gezegd wil zijn, dat de tans voorgenomen reorganisatie niet veel nut zal kunnen hebben, als de gewenste versterking van bevoegdheden der deskundige leiding tot stand komt. Maar dit dienen bevoegdheden te zijn op 't gebied, waarop die leiding werkelijk deskundig is: inrichting, boekhouding en administratie der banken, bezoldiging van administrateurs en personeel, aanstelling en overplaatsing van administrateurs, bepaling van de rente voor deposito's en spaargelden e.d. Dat b.v. versterking van de bevoegdheden der centrale leiding in zake een punt als bezoldiging der administrateurs gewenst is, lijdt geen twijfel. Die centrale leiding kan het aanbod van en de vraag naar geschikte krachten veel beter beoordelen dan een plaatselijk bestuur; kan beter vergelijkingen maken met de eisen van bekwaamheid en de beloning in goevernementdiensten en partikuliere bedrijven, en kan vooral beter dan de plaatselijke besturen waken tegen opdrijving van traktementen, zo bitter nodig om de inlandse lener aan goedkoop krediet te helpen.

Op het terrein van de desa en in zake uitleenpolitiek zijn eigenlijk allen, bankadministrateurs, ambtenaren bij het binnenlands bestuur, landbouwkonsulenten, rechters, fabrikanten, ondernemers, ambtenaren bij het volkskredietwezen, ondeskundig. Immers, zij allen kunnen door ervaring en studie een globaal inzicht hebben verkregen in desatoestanden, doch waarlijk deskundig in zake uitleenpolitiek wordt men alleen door onderzoek van individuele gevallen, vóór en na de kredietverstrekking opzettelijk ingesteld. Een andere manier om er achter te komen is er niet, want wij hebben geen statistiek van de resultaten der toegestane kredieten en zelfs geen betrouwbare van de doeleinden waarvoor in werkelijkheid geleend wordt.

Het schijnt niet geheel overbodig, hier terloops te waarschuwen tegen de mening, dat deskundigheid in deze materie uit den aard der zaak te vinden zou zijn bij de ambtenaren van de landbouwvoorlichtingsdienst. Deze dienst verheugt zich momenteel in de sympathie van velen, die het wel menen met de inlander. Men zou de ekonomiese lichtgelovigheid van sommige lieden aldus kunnen formulieren: Java's bevolking kan welvarend worden door de teelt van handelsgewassen.³⁾ De nodige voorlichting bij deze

¹⁾ In zijn advies, opgenomen in het Blaadje, 1927 no. 2, bl. 57.

²⁾ T.a.p. bl. 55 e.v.

³⁾ Ik denk er niet aan te ontkennen, dat de teelt van handelsgewassen wenselijk is en bevorderd moet worden. Maar

agrariëse hervorming, van de teelt van voedings- tot die van handelsgewassen, moet de landbouwers gegeven worden — dat is klaar — door de landbouwvoorlichtingsdienst. Deze dienst is het — ook dat is klaar — die in het volksbankwezen de deskundigheid kan brengen, die daarin tot dusver zo jammerlijk ontbroken heeft. — Wie deze mening toegedaan mocht zijn, leze met aandacht het meergenoemde advies van de heer Lekkerkerker. Het denkbeeld, dat zijn beschouwingen beheerst, is: men brenge de volksbanken onder deskundige leiding. „Wat onder deskundige leiding wordt verstaan”, schrijft de heer L., „zal wel duidelijk zijn; zij sluit in: het geven van een groter invloed op de uitoefening van het kredietbedrijf aan de op dat gebied deskundigen met een brengen naar het tweede plan van den invloed van het ondeskundig bestuur en ledenvergadering.”¹⁾ De bedoeling van deze petitio principii is intussen duidelijk: deskundig op het gebied van landbouwkrediet b.v. is de landbouwvoorlichtingsdienst. De meningen der landbouwkonsulenten, b.v. over de hoogte van de eisen rente, zijn echter aan verandering onderhevig. In 1925 heette het: „Een eerste vereischte is dus, dat het krediet goedkoop moet zijn; het moet heel wat billijker zijn dan op den grondslag van het bestaande stelsel mogelijk is.”²⁾ In 1927 wordt nadrukkelijk bestreden, dat de landbouwkonsulenten goedkoop landbouwkrediet wensen en over het algemeen een rentevoet van 15 pCt. voor grond- en melioratiekrediet te hoog zou worden geacht.³⁾ Tans schijnt de heer L. te verwachten, dat men goede gevolgen moet kunnen bereiken, als de „specifieke kredietbehoefte” van „het betrokken landbouwbedrijf” is vastgesteld, de verstreking en terugbetaling van de kredieten doelmatig is en bij de te bedingen rente rekening gehouden wordt met het speciale type en onderdeel van het bedrijf. Hij besefte echter dat de behoeften en de draagkracht van één bedrijfstype verschillend kunnen zijn in verschillende streken. „Krediet dat b.v. voor omlopend bedrijfskapitaal in de eene streek voor een bepaalde soort bedrijven niet te duur is, kan dit voor hetzelfde type bedrijven in andere streken wel zijn.”⁴⁾ De heer L. had nog slechts één stap verder behoeven te gaan om tot het inzicht te komen dat men bij elke kredietverstreking, met al de daaraan te verbinden voorwaarden, rekening moet kunnen houden met de omstandigheden van het individuele geval, om gunstige gevolgen te kunnen verwachten. Of de lener, zonder er op achteruit te gaan, 5, 10, 15 of meer percent zal kunnen betalen over de geleende som, hangt niet alleen van bedrijfstype en -onderdeel af, maar ook van de hoedanigheid van de grond en het allermeeest van het karakter, de intelligentie, de gezondheid en werkkraft, kortom van de gehele persoonlijkheid, van de lener. Zoals bekend is, lag het geheim van het succes der boerenleenbanken o.a. in haar ver doorgevoerde individualistische uitleenpolitiek. Werkelijk deskundig op het terrein der uitleenpolitiek kan men ook in Indië alleen worden door kennis van individuele gevallen.⁵⁾

Iets dat bij de lezing van de geschriften der landbouwkonsulenten treft, is dat deze — zoals trouwens elke — speciale diensttak als het ware predisponeert voor een zekere bewustzijnsverenging. (Vroeger, toen van algemeen geestelijk en politiek leven in Indië nauweliks een begin te bespeuren was, was dit verschijnsel nog veel opmerkelijker). Bij vele vertegenwoordigers van deze dienst kan men de neiging bespeuren, de waarde van allerlei instellingen en delen van het sociale leven te beoordelen uit het standpunt van — de verwachtingen, die velen daarvan blijkbaar koesteren voor de welvaart van Java, kunnen onmogelijk vervuld worden.

¹⁾ Blandje, 1927 No. 2, bl. 56.

²⁾ T.a.p., bl. 59 en Blandje, 1925 No. 10, bl. 180.

³⁾ Blandje, 1927 No. 2, bl. 59 e.v.

⁴⁾ T.a.p., bl. 54.

⁵⁾ Vgl. het artikel van dr. C. L. van Doorn, „Onderzoek van de kredietwaardigheid van leeners van Volkskredietbanken”, Blandje, 1926 No. 12, bl. 321.

niet eens de gehele inlandse landbouw, maar: — het biezondere inlandse landbouwbedrijf dat het voorwerp is van hun biezondere aandacht en studie. Deze neiging komt ook even om de hoek kijken in de beschouwingen van de heer L. (bl. 59). De afdelingsbanken zullen zo moeten werken en geleid worden, dat zij de inlandse landbouwbedrijven, waarvan met behulp van de landbouwvoorlichtingsdienst iets behoerliks te maken is, goed bedienen. (Het spreekt vanzelf, dat zij daarvoor eigenlijk bestemd zijn). En als door het voldoen aan deze eisen aan de andere kredietbehoeften niet goed voldaan kan worden... „dan is het duidelijk, dat andere organisaties gereed zullen moeten zijn, om deze door de afdelingsbanken ongewenschte leeningen over te nemen.”

Het is van het grootste belang, dat de landbouwvoorlichtingsdienst in de besturen der banken behoorlijk vertegenwoordigd is. Het is van het grootste belang, dat die besturen openstaan voor iedereen, die uit hoofde van werkkraft, kennis, belang of belangstelling voor de banken van nut kunnen zijn. Permanente samenwerking van verschillende diensttakken is voor een doeltreffende welvaarts-politiek onontbeerlijk. Als er echter één diensttak is, die van huis uit gewend is met meer dan een belang rekening te houden, verscheidenheid van belangen aan te voelen, uiteenlopende belangen af te wegen, dan is het die vrijpaal van belangen, het inlands en europees bestuur. De ondeskundige bestuursambtenaren schuive men in de bankbesturen vooral niet naar de achtergrond. Zij kunnen daarin, ook om redenen van bankbedrijf, zeer nuttig zijn.

Is het waar, dat deskundigheid alleen mogelijk is in zaken de bovenbouw van de volksbanken betreffende en niet t.a.v. het bedrijf in de desa, dan is hiermede tevens het beginsel voor de reorganisatie gegeven. Voor al datgene wat tot die bovenbouw gerekend moet worden behoort het zwaartpunt van de macht te berusten bij de centrale leiding van het volkskredietwezen: dáár zijn in alle materies van financiële en banktechniek te verwachten deskundigheid, goede informatie, wijd overzicht, ruime kennis van personen en persoonlijke eigenschappen, het vermogen om op tal van manieren te steunen, te helpen, te waarschuwen. De centrale leiding zou echter haar kennis en haar vermogen overschatten indien zij zich ook t.a.v. het bedrijf in de desa deskundig achtte. Uit te veel uitlatingen en bekentenissen van de mensen van het bedrijf zelf, van hoog tot laag, blijkt, dat waarlijk deskundige en doeltreffende uitleenpolitiek alleen mogelijk is door voortdurende, geduldige onderzoekingen in de desa, liefst van individuele gevallen. Deskundig in de desa kunnen alleen zijn, kunnen alleen worden, het plaatselijke personeel en de plaatselijke besturen der banken. Men zou het ook zo kunnen formuleren: de centrale leiding — waartoe natuurlijk ook te rekenen zijn de inspecteurs en adjunct-inspecteurs bij het volkskredietwezen die hun standplaatsen buiten Batavia hebben — is alleen in staat de structuur van de bovenbouw der banken voor te schrijven en verder, in algemene zin, de formele uitleenpolitiek aan te geven. Zij kan a.h.w. een duidelijk receptenboek voor die politiek samenstellen. Maar de materiële toepassing, de keuze tussen de verschillende recepten, zal toch altijd het werk der plaatselijke administrateurs en besturen moeten zijn.

Het spreekt van zelf, dat wat hier zo scherp tegenover elkaar gesteld is: het bedrijf binnen de muren van de banken en de overkapping van deze door de Centrale Kas enerzijds, en de werkzaamheid in de desa anderzijds, in de practijk veelal in elkander grijpt en niet altijd gemakkelijk te scheiden is. Ook wordt niet ontkend, dat een reorganisatie in de bovenbouw soms ingrijpende gevolgen zal kunnen hebben voor het bedrijf in de desa. Wanneer b.v. door de aanhangige reorganisatie de administrateurs der volksbanken personeel zullen worden van de Centrale Kas, een betere opleiding zullen verkrijgen en boven-

al: geen belang meer zullen hebben bij de grootte van de omzet en de gemaakte winst, kan dit op den duur ingrijpende gevolgen hebben voor de uitleenpolitiek. Nog te vaak wordt deze beheerst door de wens van de administrateur, leider te zijn van een grote instelling of de inkomsten van zichzelf en zijn personeel te verhogen¹⁾, hetgeen leiden moet tot het verstrekken van te veel en te hoge kredieten. Maar ondanks het feit dat het bedrijf in de desa en de structuur van de bovenbouw noodzakelijk op elkaar moeten inwerken, zijn de twee bedoelde sferen toch duidelijk van elkaar te onderscheiden. Het zwaartepunt van de macht en de verantwoordelijkheid in zake de uitleenpolitiek niet te leggen in handen van de plaatselijke besturen, die wagens ingaan tegen de ontwikkeling, die voor de gehele indiese bestuursvoering als noodzakelijk is gevoeld. Dat het volkskredietwezen een der organen is van bestuursvoering in ruimere zin, van de staat-in-beweging, wordt door niemand ontkend; evenmin, dat voor de eigenlik gezegde Europese en inlandse bestuursambtenaren nog een belangrijke taak bij het volkskredietwezen is weggelegd, hoe ook de reorganisatie moge uitvallen. De Regering hoede zich in elk geval voor een politiek, die in haar gevolgen destructief zou zijn. Zij hoede zich er voor, de bestuursambtenaren alle werkelijke macht en invloed, ook in de plaatselijke uitleenpolitiek, te ontnemen, en hen prakties te degraderen tot de stok achter de deur, tot haterlike boemannen, die alleen in aktie komen als er grote achterstanden moeten worden geïnd. Maar wij behoeven niet te vrezen, dat de meerderheid der kommissie, die de Regering van advies gediend heeft, deze gevaren niet zou hebben onderkend.²⁾

Zoals gezegd, zijn eigenlijk alle kritici het er over eens, dat de volksbanken vooral produktief krediet zouden behoren te geven. Men kan dit geredelijk toestemmen; doch zal moeten erkennen, dat deze eis gemakkelijker te stellen is dan na te komen. In zijn beantwoording van dr. Hirschfelds genoemd artikel geeft de heer Boeke de volgende voorbeelden. Een inlander heeft zijn buffel geslacht om een slametan te vieren. Tegen de tijd van de grondbewerking gaat hij een lening aan voor de aankoop van een karbouw; de lening is dan produktief. Had hij echter zijn veestapel intakt gelaten en voor het feest geleend, dan zou de lening konsumptief zijn. Een ander eet zijn zaipadi op en leent voor aankoop van bibit: produktief krediet. Had hij zijn zaipadi gespaard en zou hij in de schrale tijd geld te leen vragen om te eten te hebben, dan zou dat als konsumptief krediet geweigerd moeten worden.³⁾ Enzovoort. Steeds kan aan konsumptief krediet een produktief uiterlijk gegeven

¹⁾ Verslag van het Volkskredietwezen over 1926, bl. 2.

²⁾ Een paar punten, die bij de reorganisatie van het volksbankwezen ter sprake gebracht zijn, zijn de volgende: 1. de kommissie had van raad te dienen betreffende de positie der volksbanken in verband met de hervorming van het bestuurswezen. Het antwoord op de vraag, of het volksbankwezen met de nieuwe provincies verband heeft te houden, is in beginsel zeer gemakkelijk te geven: het heeft daarmede niets te maken, er is generlei reëel verband tussen het een en het ander (zoals er nagenoeg geen reëel verband is tussen de nieuwe provincies en het gebeuren in de samenleving). Het is begrijpelijk, dat men zich afvraagt, of men aan de nieuwe gouverneurs en provinciale raden ook niet enige bevoegdheden in zake het volkskredietwezen moet geven, nu de provincies er eenmaal zijn. Doch er zijn in het volkskredietwezen, en zeker in het volksbankwezen, geen tendenties of belangen te bespeuren, die om provinciale regeling vragen. In elk geval offere men de belangen van het volkskredietwezen niet op, om de nieuwe provincies toch maar leven in te blazen. 2. Dit zou men zeker doen, als men de ene Centrale Kas ging splitsen in vele provinciale Centrale Kas sen. Zoiets zou onzinnige economiese politiek zijn! Gelukkig heeft de Regering hiervan afgezien. Ten slotte zou niets en niemand, ook de nieuwe provincies niet, gediend zijn door het volkskredietwezen te bederven.

³⁾ Kol. Studien, 1926 No. 5, bl. 818.

worden. De scherpe scheiding tussen de financiën van het bedrijf en die van de daarin werkzame personen, in het moderne bedrijfsleven duidelijk aanwezig, ontbreekt in het leven van de desaman.¹⁾ Altans zou men ze in de praktijk moeilijk kunnen aanwijzen. Theoreties wel: gezinsuitgaven voor voeding, kleding, woning van de landbouwer staan op één lijn met arbeidslonen, in een fabrieksbedrijf betaald en zijn produktief, als de boer ze gebruikt om te kunnen blijven werken. Gebruikt hij echter de gelden niet om zijn daarmede herstelde werkkraft in produkten om te zetten, b.v. omdat er in zijn bedrijf niets te doen valt, dan staan ze op één lijn met geld, aan werkloos uitgekeerd of in tijden van werkloosheid aan 't pandhuis opgenomen en onproduktief verteerd. Maar hoe deze scheiding in de praktijk te benutten zonder kennis van het individuele geval?

De heer J. W. Meyer Ranneft, toegevend dat het criterium produktief niet zo eenvoudig toe te passen is, oppert het denkbeeld, dat men de eis zou kunnen stellen, dat door de kredietverstrekking het maatschappelijk bezit of het maatschappelijk inkomen zou moeten vermeerderen.²⁾ Dus b.v. wel krediet om een huis te bouwen, niet om er een te kopen; wel om een stuk woeste grond te ontginnen, niet om een akker in te lossen of te kopen. Ook dit criterium zou, zonder onderzoek van individuele gevallen, niet waarborgen wat men er mede beoogt. De bouw van een huis kan maatschappelijk nadelig zijn, in die zin, dat de bestede offers groter zijn dan het verkregen nut. De ontginning van een stuk woeste grond kan zowel ruïneus zijn voor de individuele ontginner als onverdelig uit maatschappelijk oogpunt. Aan den anderen kant kan de inlossing van een verpande akker zowel de ekonomiese redding van de individuele persoon zijn als een vermeerdering van het maatschappelijk inkomen. De konklusie uit dit alles kan niet anders zijn dan deze, dat men zonder individueel onderzoek van de leningsaanvragen niet kan weten of het krediet produktief gebruikt zal worden. Een formule alleen zou hier geen waarborg kunnen geven.

Met het vorenstaande wil ik niet zeggen, dat ik de eis, dat de volksbanken uitsluitend produktief krediet behoren te geven, in deze stellige formulering zou willen ondersteunen. Hoewel het alleszins redelijk is, dat degenen, van wie aannemelijk gemaakt is, dat zij het geleende geld produktief zullen aanwenden, de voorkeur genieten boven anderen, onderschrijf ik gaarne het tegen mr. Trip gerichte betoog van de heer Boeke,³⁾ waar deze zegt: laat ons een ogenblik veronderstellen dat het begrip „produktief krediet” duidelijk is vastgesteld, dat de beheerders der banken in staat blijken om overeenkomstig dat beginsel de leningsaanvragen te beoordelen en dat het resultaat van deze politiek is dat een belangrijk deel van de aanvragen wordt geweigerd. „Het kredietbedrijf van de banken wordt dan aanzienlijk ingekrompen; maar niet de kredietbehoefte van de inheemsche bevolking. Die kredietbehoefte is er nu eenmaal, men kan dat betreuren, men kan er zijn afkeuring over uitspreken, maar daarmede maakt men die behoefte niet minder reëel.” En in hetzelfde stuk zegt de adviseur voor het volkskredietwezen: Men zal moeten trachten „in die kredietbehoefte op zoodanige voorwaarden te voorzien, dat de kredietnemer daarmede zoo min mogelijk benadeeld wordt, dat hij zich, waar doenlijk uit de meest drukkende kredietklusters loswringt en dat hem het besef wordt bijgebracht van de verplichtingen, de zelftucht, het beleid die kredietnemen vordert en waardoor dit tot een voordeel, tot een zegen kan worden.” „Evenwel, indien dit het uitgangspunt is... dan zal men niet ruimere kredietverleening en kredietverstrekking voor niet-„productieve” behoeften bij voorbaat hebben af te keuren, maar dan zal men zijn oordeel hebben af te meten naar de v o o r w a a r d e n,

¹⁾ Verslag van het Volkskredietwezen over 1926, bl. 1.

²⁾ Blaadje, 1926 No. 11, bl. 266.

³⁾ Blaadje, 1927 No. 8, bl. 244.

„wààronder dat crediet wòrdt verleend, naar de opvoedende strekking die aan die credietverleening wordt gegeven.”

„En wanneer men opbouwend werk in de credietverstreking ten behoeve van de inlandsche samenleving wil verrichten, dan zal men niet moeten beginnen met een belangrijk deel van die credietbehoefte te verloochenen, maar dan zal men de organisatie van die credietverstreking moeten trachten te verbeteren.”

Men kan dit alles onderschrijven, maar zal toch moeten staande houden, dat ook de beste „organisatie” één ding niet kan waarborgen: de kennis van hetgeen er met de uitgeleende gelden gebeurt, van de gevolgen van de verstrekte kredieten. Deze kennis is onontbeerlijk voor een goede funktionering van de volksbanken en van het volkskredietwezen in 't algemeen. Zij kan niet verkregen worden door „een” onderzoek, in de trant van de onlangs gehouden onderzoekingen naar de belastingdruk en naar de economische toestand van de inheemse bevolking, maar alleen doordat de volksbankbeheerders stelselmatig onderzoek doen naar de uitwerking van de kredieten. Dit zal alleen bij wijze van steekproeven kunnen geschieden.

Het komt mij voor, dat een der grootste fouten, die bij de opbouw van het volkskredietwezen gemaakt zijn, gelegen was in het niet opvolgen, door de regering in het moederland, van het advies van De Wolff van Westerrode, om bij de uitbreiding van het aantal banken vooral langzaam en voorzichtig te werk te gaan. De kredietverstreking heeft door de zeer snelle uitbreiding, die in de eerste tien jaren aan het volkskredietwezen op Java gegeven is, een massaal, in wezen onpersoonlijk karakter gekregen. Van het kennen van de gevolgen der kredietverstreking kon geen sprake zijn. Hoe nuttig zou het b.v. reeds geweest zijn, indien men tot op de huidige dag op Java altans enkele afdelingen zónder banken had gehad, waardoor wij nu, door vergelijking van de toestand in afdelingen met en zonder volkskredietwezen, zouden wéten wat de algemene gevolgen van het volkskrediet zijn. Deze kennis móeten wij hebben. De gevolgen van de te snelle uitbreiding van het volkskredietwezen kunnen niet geheel te niet gedaan worden. Behoorlijke controle op de gevolgen van alle kredietverstreking zou veel te duur en te tijdrovend zijn. Maar wel zou het volgende overweging verdienen. Zoals men bij de landrentedienst met behulp van proefsnitvelden onontbeerlijke, stellige gegevens verzamelt omtrent de produktiviteit van allerlei soorten van grond, zo zou het mogelijk zijn, dat de volksbankbeheerders of de ambtenaren bij het volkskredietwezen, of beiden in samenwerking, bij wijze van permanente steekproef, hun kontrolerende aandacht koncentreerden op enkele desa's of groepen van desa's. Zijn deze met zorg gekozen, dan kan men zo stellige gegevens verzamelen omtrent de gevolgen van de kredietverstreking in die desa's, en aldus een voldoende betrouwbaar beeld verkrijgen van de uitwerking van het volkskrediet.

Ik sprak van een „permanente” steekproef. Hiermede is natuurlijk niet bedoeld, dat men de controle op de gevolgen der kredietverstreking ten eeuwigén dage in dezelfde desa's zou moeten verrichten en daarbij nooit een dorp door een ander zou mogen vervangen, maar dat de controle zich vooral niet tot de gevolgen van één jaar kredietverstreking mag beperken, doch zich minstens over een reeks van enige jaren moet uitstrekken. Verder: zoals de naweging van de padioogsten op de proefsnitvelden alleen waarde heeft als de bewerking van die velden geheel normaal is geweest, zo zou de kredietverstreking in deze proefdesa's van de banken zoveel mogelijk normaal moeten zijn, en b.v. niet moeten plaats hebben op grond van nauwkeuriger onderzoek der leningsaanvragen uit die desa's. Maar deze dingen spreken voor een goed verstaander van zelf.

G. GONGRIJP.

DE COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMSTEN
OP 1 JUNI 1927.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft wederom het jaarlijksche overzicht van den omvang en den voornaamsten inhoud der C.A.O. gepubliceerd. De publicatie sluit zich vrijwel geheel aan bij die van vroegere jaren, alleen is in verband met de resoluties, die ten aanzien van de statistiek der C.A.O. door de Derde Internationale Conferentie van Arbeidsstatistici op 18—23 Oct. 1926 te Genève werden aangenomen, de statistiek op eenige punten aangevuld en gewijzigd. Daardoor zijn enkele gegevens niet meer vergelijkbaar met die van vorige jaren. Dit is natuurlijk te betreuren en wanneer zoiets dikwijls zou voorkomen, zou er zeker tegen geprotesteerd moeten worden. Continuïteit is een van de hoofdbeginselen voor den vorm, waarin statistische gegevens verwerkt dienen te worden.

Aan den anderen kant is het ook van groote waarde, dat de gegevens vergeleken kunnen worden met die uit andere landen. En wanneer nu een speciaal daartoe bijeengekomen conferentie van deskundigen na langdurige besprekingen tot bepaalde conclusies komt¹⁾, dan moet men ter wille van de internationale vergelijkbaarheid wel een zeker offer brengen. Een offer, dat voor onze reeds zoo goed ingerichte statistiek blijkens de thans voor ons liggende publicatie niet zoo heel erg groot is geweest.

Men zal daarbij dan echter de gegronde verwachting mogen hebben, dat ook andere landen de conclusies in hunne statistiek toepassen en als gevolg daarvan binnenkort de resultaten mogen zien, in dien zin, dat het Centraal Bureau voor de Statistiek in een der volgende publicaties, voor zoover dit dan reeds mogelijk is, op de hoofdpunten vergelijkende cijfers met het buitenland geeft. Want als dit op den duur niet mogelijk zou blijken, zouden wij in Nederland, zooals dat in zooveel dingen geschiedt, wederom de internationale gedachte huldigen, terwijl de andere landen zich van de zaak niets aantrekken. In elk geval kan het C. B. v. d. St. de aandacht der andere landen er op vestigen, dat Nederland in deze reeds uitvoering aan de besluiten heeft gegeven.

Wij zullen, evenals wij dat in E.-S. B. van 31 Maart 1926 en 11 Dec. 1926 deden voor de gegevens van 1925 en 1926, eerst weer eenige cijfers laten volgen om aan de hand daarvan nog enkele andere uiteenzettingen en beschouwingen te geven.

Eenige cijfers omtrent den omvang der C.A.O. en de voornaamste bepalingen.

	1 Jan. 1920	1 Juni 1926	1 Juni 1927
Aantal C.A.O.	984	793	857
„ ondernemingen bij C.A.O.	22.500	16.500	16.800
„ arbeiders bij „	273.600	264.000	266.300
Aantal arbeiders per C.A.O.		Aantal C.A.O.	
0 t/m. 10 arb. per C.A.O.	227 ¹⁾	274 ¹⁾	330
11 „ 100 „ „ „ „	432 ²⁾	320 ²⁾	350
101 „ 1000 „ „ „ „	224 ³⁾	138 ³⁾	146
meer dan 1000 „ „ „ „	43 ⁴⁾	31 ⁴⁾	32
Geldigheidsduur der C.A.O.			
1 jaar of korter	616	666	766
1—2 jaar en 2 jaar	112	21	33
Meer dan 2 jaar	202	6	4
Onbekend	36	70	54
Aantal C.A.O. afgesl. door een of meer werkgeversorganis.	345	183	178
„ ondernemingen waarvoor deze gelden	21.615	15.552	15.784
„ arb. daarbij betrokken ..	248.048	205.547	202.262
Aantal C.A.O. afgesl. door een of meer werkgev. individueel	592	611	679
„ ondernemingen waarvoor deze gelden	882	922	1.039
„ arb. daarbij betrokken ..	25.649	58.422	64.021

¹⁾ 0—10. ²⁾ 10—100. ³⁾ 100—1000. ⁴⁾ 1000 en meer.

¹⁾ Men zie daarvoor het artikel van den Ned. gedelegeerde E. W. v. Dam v. Isselt in E.-S. B. van 1 Dec. 1926.

één onderneming gelden, daarentegen omvatten de landelijke C.A.O., ook weer vanzelfsprekend, verreweg de meeste arbeiders. Tot de districts-C.A.O. behooren o.a. die voor de Waalsteenindustrie, de Limburgsche klei-industrie, de stroocartonindustrie in Groningen, het bouw- en schildersbedrijf in Friesland, verschillende veen- en landbouwdistricten, het bloembollenbedrijf (is dit laatste niet een geheele tak van bedrijf zooals de diamantindustrie?).

Typisch zijn ook de cijfers die wij er naast hebben geplaatst, van het gemiddeld aantal arbeiders per onderneming voor de 4 soorten van C.A.O.

Wat den duur der C.A.O. betreft blijkt wederom een tendenz naar C.A.O. met korten duur. De datum van beëindiging der C.A.O. viel voor 51 pCt. der arbeiders in Februari, 22 pCt. in Maart en 5 pCt. in April, dus bijna 80 pCt. in het voorjaar. Voor 22 pCt. der C.A.O. met 9 pCt. der arbeiders was de opzegtermijn 6 weken of korter, voor 24 pCt. met 14 pCt. der arbeiders 2 maanden, voor 51,5 pCt. met 29,5 pCt. der arbeiders 3 maanden en voor 2,5 pCt. met 48 pCt. der arbeiders langer dan 3 maanden. Dit laatste komt dus voor bij de grootste C.A.O.

Een ander overzicht, dat vroeger niet werd gemaakt, doch dat thans ingevolge den wensch der Intern. Conferentie is opgenomen, geeft aan, dat 113 C.A.O., met 1581 ondernemingen en 13.103 arbeiders (5 pCt. van het totaal) uitsluitend een regeling bevat der individueele arbeidsvoorwaarden, terwijl 744 C.A.O. met 15.241 ondernemingen en 253.180 arbeiders (95 pCt. van het totaal) ook nog andere bepalingen betreffende den arbeid bevatten (zooals arbitrage, leerlingwezen, fabriekscommissies, etc.). Dit laatste is dus vrijwel voor alle belangrijke C.A.O. het geval. Het is jammer, dat omtrent deze aangelegenheid geen cijfers van vroegeren datum (al was het dan maar bijv. van 1910 en 1920) bestaan, omdat daaruit ongetwijfeld een belangrijk inzicht zou kunnen worden verkregen in de ontwikkeling van den inhoud der C.A.O.

Wat nu de andere gegevens betreft kunnen wij kort zijn en mogen wij naar de tabellen verwijzen. Sinds 1926 zijn geen veranderingen van beteekenis te onderscheiden. Het verplichte lidmaatschap, dat toch al weinig beteekende, is nog verder achteruitgegaan. De C.A.O., waarvan de arbeidsduur niet is geregeld, zijn hoofdzakelijk die in den landbouw, waar in verband met het daglicht en het seizoenwerk een en ander blijkbaar moeilijk te regelen is. Het aantal arbeiders, van C.A.O. met langer dan 55 uur per week, komt hoofdzakelijk voor rekening van de koopvaardij (12.000). Bepalingen omtrent werktijdverschuiving krachtens art. 28 sub 7 Arbeidswet 1919, kwamen voor in 111 C.A.O. met 694 (4 pCt. der) ondernemingen en 10.547 (4 pCt. der) arbeiders. Een en ander kan echter geen juiste indruk van de beteekenis van art. 28 sub 7 geven, daar in verschillende bedrijven de werktijdverschuiving is verleend, zooals bijv. in de typografie, lithografie, boekbindersbedrijf, enz., zonder dat daarover blijkbaar bepalingen in de C.A.O. voorkwamen. Misschien kan het C. B. v. d. St. naast de thans daarover gepubliceerde cijfers in een volgend overzicht mededeelen voor hoeveel van de onder C.A.O. werkende arbeiders in werkelijkheid de werktijdverschuiving was geregeld.

Wat den verkorten arbeidsduur op Zaterdag betreft, doet het vreemd aan, dat daarbij niets is vermeld omtrent den 6-urigen dienst der ondergrondse mijnwerkers op Zaterdag.

Een regeling omtrent ziekteuitkeering bestaat voor 87 pCt. der onder C.A.O. werkende arbeiders; uit de tabellen is de hoogte en de duur van het ziekingel te zien. De overige cijfers behoeven, na wat wij het vorige jaar daarover schreven, geen verdere toelichting, veel wijziging is er niet in gekomen.

Behalve de hier genoemde cijfers geeft de publicatie nog een overzicht van de bij C.A.O. vastgestelde loonen in 1914, 1920, 1923 en 1927, en verder een zeer

uitvoerig overzicht van de loonen op 1 Juni 1927 in gemeenten met 10.000 en meer inwoners. Deze laatste loonen zijn zonder meer niet vergelijkbaar, omdat in verschillende contracten meer in andere minder het contractloon afwijkt van het werkelijk verdiende loon. Evenals vorige jaar zijn ook opgenomen de loonen, welke volgens verschillende, eenzijdig door de werkgeversorganisaties vastgestelde regelingen goiden, zooals het geheel een belangrijk overzicht vormt van het loonpeil in de verschillende plaatsen.

Ten slotte zij nog vermeld, dat vrijwel al de in dit artikel genoemde gegevens in de publicatie zelf nog uitvoerig zijn gespecificeerd volgens de bedrijfstakken, zoodat zij, die deze gegevens voor een bepaalden bedrijfstak wenschen, ze daarin met betrekkelijk weinig moeite zullen kunnen vinden.

Haarlem, 30 Dec. 1927.

Ir. B. BÖLGER.

PRIJZEN OP JAVA.

Door het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden werd onlangs als Mededeeling No. 46, „Prijzen, Indexcijfers en Wisselkoersen op Java 1913—1926” in een twintigtal tabellen wederom een overzicht gepubliceerd van het prijsverloop in de afgelopen jaren op Java.

Evenals in de vorige publicaties het geval was, vinden groot- en kleinhandel daarin een afzonderlijke behandeling, terwijl ook prijzen bij aanbestedingen en op houtvenduties besteed, werden opgenomen.

Een uitvoerige inleiding bespreekt de herkomst der gegevens, de samenstelling der uit de prijzen berekende indexcijfers en de algemeene uitkomsten, die verkregen werden. Van deze groote verscheidenheid van materiaal vormen de gegevens, welke betrekking hebben op het prijsverloop in den groothandel wel het belangrijkste gedeelte.

Het algemeene indexcijfer van den groothandel berust op een serie prijzen van invoer- en uitvoerartikelen, terwijl het jaar 1913 als uitgangspunt is gebruikt.

Met de belangrijkheid der verschillende artikelen kon bij het berekenen van dit indexcijfer nog geen rekening gehouden worden, daar de gegevens omtrent het verbruik en de productie van de diverse artikelen in de laatste jaren vóór den oorlog niet volledig zijn.

Bovendien blijkt uit eenige kleine in de inleiding opgenomen tabellen, waarin naast elkaar geplaatst zijn de waarde en hoeveelheid van 4 groepen van invoerartikelen en eenige belangrijke exportproducten, dat de na-oorlogsperiode nog te kort is en niet voldoende gestabiliseerd om belangrijkheidscoëfficiënten voor de goederen op deze jaren gebaseerd, te berekenen.

Bij de serie invoerartikelen, die in 5 groepen is verdeeld, is echter wel ten deele met de belangrijkheid der groepen rekening gehouden door het aantal artikelen van iedere groep eenigszins in overeenstemming met de grootte van het aandeel, dat de betrokken groepen in den totalen invoer hebben vast te stellen. Zoo zijn in de 1e groep een twintigtal textiel goederen opgenomen, terwijl de overige groepen der levensmiddelen, metalen, chemicaliën en diversen uit 12—15 artikelen bestaan.

Ook bij den uitvoer zijn van suiker noteeringen van twee kwaliteiten opgenomen en in 1925 werd in verband met de rubberhousse dit artikel bij de berekening van het groepsindexcijfer dubbel geteld.

De aard van de import- en exportartikelen is verschillend; de invoer toch bestaat voornamelijk uit verbruiksartikelen en halffabrikaten, de uitvoer uit grondstoffen. Bovendien zijn de factoren, die de prijzen van beide groepen van goederen beïnvloeden, niet dezelfde. Hieruit moet het verschil in de hoogte van het prijsniveau, dat tusschen beide groepen in de laatste jaren bestaat, verklaard worden.

Tijdens den oorlog waren de afscheepmoeilijkheden oorzaak van de omstandigheid, dat de prijzen der ex-

portproducten daalden, terwijl de importgoederen met sprongen omhoog gingen. Wanneer in 1919 afvoer van de producten weer mogelijk is, stijgen de prijzen snel en het hoogtepunt valt voor beide groepen, al is het voor den export op een lager niveau, in 1920. Hierop trad de reactie in. Zooals onderstaande grafiek aantoonst, blijft het prijsniveau van den uitvoer lager; bovendien is de invloed van het seizoen duidelijk merkbaar aan het grillige verloop van het indexcijfer.

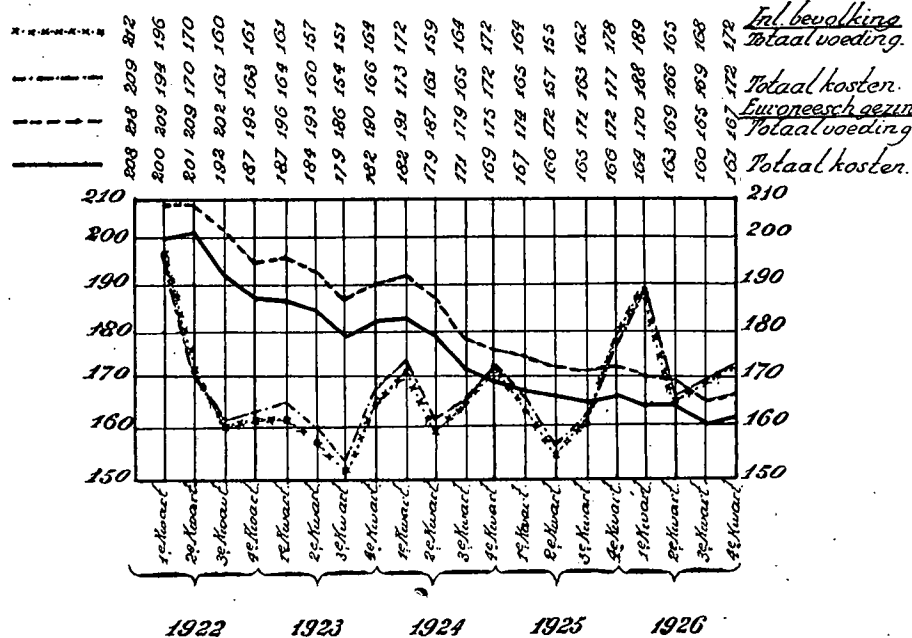
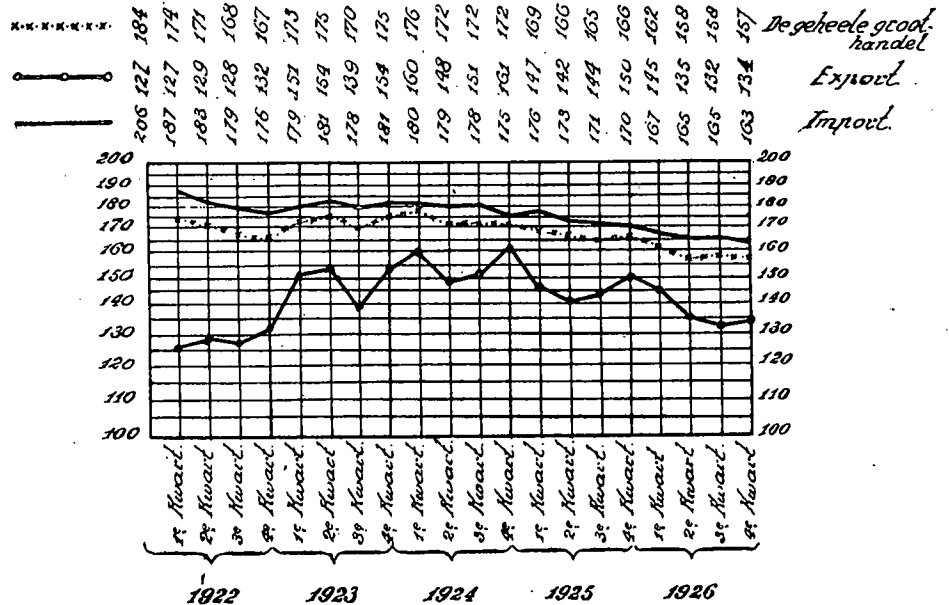
Van belang is ook een vergelijking tusschen het indexcijfer van Nederlandsch-Indië met dat van een andere kolonie, nl. Britsch-Indië en verder met Nederland, Engeland, de Vereenigde Staten, Australië en Japan. Niettegenstaande het verschil in samenstelling en berekening van deze indexcijfers, vertoont het prijsniveau overal met uitzondering van Nederland tot 1920 een zelfde opgaande lijn.

Voor Nederland bracht 1918 de grootste stijging van het niveau.

De crisis, die op deze hoogconjunctuur volgde, deed de prijzen in alle landen dalen, doch in de beide koloniale landen en Australië in een langzamer tempo en in Japan was de daling slechts zeer gering. In 1923 staan de indexcijfers van Nederland, Engeland en de Vereenigde Staten dan ook een twintigtal punten beneden het prijsniveau van de overige landen. Thans zijn de afwijkingen tusschen de prijsniveau's van minder betekenis, ook in Japan is gedurende 1926 een belangrijke daling ingetreden (zie tabel II, pag. 33).

Het prijsverloop in den kleinhandel volgt, na de zeer snelle stijging in de eerste oorlogsjaren, in een langzamer tempo den groothandel; eveneens heeft de daling in de crisisjaren geleidelijker plaats.

Overeenkomstig de herkomst zijn de consumptie-artikelen, die voornamelijk voor de Europeesche bevolking van belang zijn, in twee series gesplitst, nl. in een reeks van inheemsche en uitheemsche artikelen. In de eerstgenoemde reeks zijn de dierlijke voedings-



middelen meer vertegenwoordigd dan in de uitheemsche serie. Deze levensmiddelen staan nog steeds belangrijk boven hun basisprijs in 1913. Dit verschil in samenstelling van de beide series is oorzaak, dat sinds 1923 het groepsindexcijfer van de inheemsche artikelen boven dat van de uitheemsche staat; terwijl het feit, dat in den groothandel de import-artikelen op

een hooger niveau staan dan de exportartikelen, juist het tegenovergestelde verschijnsel deed verwachten (zie tabel I).

Op deze kleinhandels-prijzen is een indexcijfer van de kosten van de belangrijkste levensbehoeften voor een Europeesch gezin gebaseerd. Hierin zijn voornamelijk de kosten voor voeding begrepen en eenige uitgaven aan licht, wasch en brandstof.

Zeer goed komen de seizoenschommelingen in de prijzen van de Inlandsche voedingsmiddelen op de passers, over heel Java en Madoera verspreid, tot hun recht. Hetzelfde verschijnsel is merkbaar in het verloop van het indexcijfer van de kosten van het levens-

Tabel I. In- en Uitheemsche artikelen.

	1922			1923			1924			1925			1926		
	Inheemsche art.	Uitheemsche art.	Te zamen	Inheemsche art.	Uitheemsche art.	Te zamen	Inheemsche art.	Uitheemsche art.	Te zamen	Inheemsche art.	Uitheemsche art.	Te zamen	Inheemsche art.	Uitheemsche art.	Te zamen
1e kwartaal ..	215	223	219	200	179	189	191	161	176	172	153	163	169	150	160
2e " ..	212	215	214	199	172	186	186	159	172	169	151	160	171	147	159
3e " ..	203	205	204	188	172	180	177	156	167	168	151	159	167	147	157
4e " ..	190	193	192	189	169	179	174	156	165	168	151	159	170	146	158

Tabel II. Indexcijfers van den Groothandel.

Land	Nederl.	Engeland	Ver. Stat.	Australië	Japan	Br. Indië	Java	
Bron	Centraal Bureau v/d. Statistiek	Board of trade	Statist.	Bureau of Labor Statistics	Comm. Bur. of Cens. and Stat.	Bank of Japan	Dept. of Statistics, Calcutta	Centraal Kantoor v/d. Statistiek
Aant. artikelen	48	150	45	404	92	56	75 ¹	73 ²
1913 gemiddeld	100	100	100	100	100	100	—	100
1914 Juli	—	—	—	—	—	—	100	98
1915 gemiddeld	146	—	127	101	147	97	112	110
1916 „	224	—	160	127	138	117	128	141
1917 „	276	—	206	177	153	148	147	178
1918 „	376	—	227	194	178	196	180	215
1919 „	304	—	242	206	189	240	198	248
1920 „	292	307	295	226	228	258	204	279
1921 „	182	197	182	147	174	201	181	191
1922 „	160	159	154	149	162	196	180	170
1923 „	151	159	152	154	179	199	176	173
1924 „	156	166	165	150	173	206	177	173
1925 „	155	160	159	159	169	202	159	166
1926 „	145	148	150	151	168	179	148	159
Januari	153	151	152	156	169	192	159	164
Februari	149	149	150	155	168	188	154	162
Maart	145	144	148	152	171	184	151	161
April	143	144	148	151	176	181	149	159
Mei	143	145	148	152	175	177	146	157
Juni	144	146	147	152	171	177	147	159
Juli	141	149	148	151	169	179	145	158
Augustus	139	149	149	149	170	177	147	158
September	140	151	151	150	166	175	146	158
October	143	152	154	150	162	174	144	157
November	147	152	154	148	162	171	146	157
December	147	146	146	147	162	170	146	156

¹) Vanaf 1925 nieuwe serie.

²) Vanaf 1922 nieuwe serie — 92 artikelen.

onderhoud van de Inlandsche bevolking. Daar deze kosten eveneens als bij het Europeesch gezin hoofdzakelijk beperkt zijn gebleven tot de voedingsmiddelen komt, zooals vorenstaande grafiek toont, regelmatig — zelfs in de crisisjaren — de daling in het eerste halfjaar, gevolgd door een stijging in het 3e kwartaal terug.

H. E. SCHOL.

HET SPAARWEZEN IN SURINAME.

Rectificatie. In het bovengenoemde artikel in ons blad No. 627 van 4 Jan. komt in het Overzicht I een fout voor. Abusievelijk zijn de cijferkolommen 5 en 6 (Aantal inleggers op 1000 zielen en Gemiddeld tegoed op elk boekje) verwisseld. In verband hiermede moet ook het begin van de laatste alinea, eerste kolom, pag. 10 luiden:

„Het blijkt dan, dat het aantal inleggers op 1000 zielen der bevolking (zonder Boschnegers en Indianen) is achteruitgelopen van 123,12 in 1917 tot 120,— in 1926. Het hoogste cijfer gaf 1920 aan met 140,91. Ook het gemiddeld bedrag van het tegoed op elk boekje daalde van f 84,49 in 1917 tot f 71,50 in het afgelopen jaar.”

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE VALUTASTABILISATIE IN ITALIË EN GRIEKENLAND.

Dr. R. Kerschagl te Weenen schrijft ons:

Van de geldpolitieke gebeurtenissen van den laatsten tijd is de stabilisatie van de Italiaansche lire de belangrijkste. De lire daalde sinds jaren voortdurend totdat zij eind Juni 1925 nog slechts 17,3 pCt. van haar goudpariteit bezat. Van dat oogenblik af was een langzame maar zekere stijging te bemerken, totdat eindelijk in het midden van 1926 een krachtige hausse-beweging inzette. De nieuwe stabilisatiekoers brengt zonder twijfel eenige verrassingen. In September 1925 scheen het, alsof de Italiaansche valuta op een koers van 25 lire voor een dollar gestabiliseerd zou

worden, en ook zekere leeningsoperaties op het einde van die maand schenen op dit feit te wijzen. Een jaar later werd officieus bekend gemaakt, dat men een koers van 90 lire voor één pond op het oog had. Ten slotte echter is men in tweërlei opzicht hiervan afgeweken. Men heeft de lire in een bepaalde verhouding tot den dollar en niet tot het pond gestabiliseerd en verder is men zoo verstandig geweest de lire niet op den hoogst bereikten koers, maar op een iets lager peil te stabiliseeren. Deze koers komt overigens nog het meest overeen met den in den laatsten tijd in Amerika genoteerden koers, die zich — zooals overigens ook t.o.v. eenige andere Europeesche valuta's het geval was — iets onder de Europeesche pariteit bewoog. De gemiddelde maandkoersen van de lire waren gedurende de laatste jaren als volgt:

Gemiddelde Maandkoersen
te New York Koers in pCt. te Weenen
v. d. pariteit

	Centesimi voor 1 £ Parit. 19,30	\$ Parit. 137,125
31 December 1924	4.3019	22.29
31 December 1925	4.0312	20.89
31 December 1926	4.4350	22.98
31 Maart 1927	4.5059	23.53
30 Juni 1927	5.5819	28.92
31 Juli 1927	5.4488	28.23
31 Augustus 1927	5.4396	28.18
30 September 1927	5.4432	28.20
31 October 1927	5.4616	28.30

Ten einde de stabilisatie volkomen te verzekeren, heeft de Italiaansche minister van Financiën, graaf Volpi, een aantal credieten opgenomen, die zullen dienen om een eventueele aanval op de lire te weerstaan. Een deel van deze credieten werd door een groep van 16 centrale banken verleend, die onder leiding van de Engelsche Bank en de Federal Reserve Bank of New-York staan. Dit deel omvat een bedrag van 75.000.000 dollar. Verder heeft een groep Engelsche en Amerikaansche banken onder leiding van de Amerikaansche firma Morgan en de Engelsche firma Rothschild aan de Banca d'Italia een crediet van 50.000.000 dollar verleend, zoodat een totaal bedrag van 125.000.000 dollar te harer beschikking staat.

De Koning heeft op 21 December het door den Ministerraad genomen wetsbesluit ondertekend en daarmee is op 22 December de stabilisatie van de lire een feit geworden. Deze stabilisatie had plaats in een verhouding van 19 lire tot 1 dollar. De nieuwe pariteit bedraagt 7.919.052 gram fijn goud voor iedere 100 lire. Dit komt ongeveer overeen met een koers van 92,46 lire voor 1 pond of een goudpariteit van 3.66 papier lire voor 1 oude goudlire. De nieuwe pariteit bedraagt 28 pCt. van de vooroorlogspariteit.

In verband met de stabilisatie zijn in het genoemde wetsbesluit ook een aantal bepalingen gemaakt, die de Banca d'Italia betreffen. Zij is van nu af aan verplicht haar bankbiljetten bij haar hoofdkantoor in Rome naar haar keus in goud of goudwaardige deviezen of valuta's in te wisselen. Verder is zij verplicht, van het inwerking treden van het besluit af, haar biljettenomloop en haar direct opeisbare obligo's voor minstens 40 pCt. in goud of goudwaardige deviezen te dekken. Zij zal van nu af aan haar goudreserve op grond van de nieuwe goudpariteit opnemen; de groote agio-winst, die ontstaat door de nieuwe waardeering van den goudvoorraad komt geheel ten goede aan den staat. Daardoor wordt de totale schuld van de Italiaansche regeering bij de Banca d'Italia gedelgd en zal de schuld van den Staat op haar nieuwe bankstaten dus niet meer voorkomen.

Het wetsbesluit, dat op 22 December van kracht geworden is, zal aan het Parlement tot omzetting in een wet aangeboden worden. Het machtigt de regeering alle noodzakelijke stappen te doen om het besluit met de bestaande wettelijke bepalingen, betreffende de valuta en de circulatiebank, in overeenstemming te brengen, respectievelijk de thans geldende bepalingen dienovereenkomstig te veranderen.

Tot de geldpolitieke gebeurtenissen van dezelfde maand behoort ook het definitieve einde van de onderhandelingen over de financieele sanering en de oprichting van een nieuwe Nationalbank in Griekenland. Het Financieele Comité van den Volkenbond heeft in haar bericht van 7 December 1927 aan den Raad medegedeeld, dat de Grieksche regeering op 10 November 1927 de conventie van 27 October van dat jaar, betreffende de oprichting van een nieuwe Nationalbank en de nieuwe statuten van deze bank geratificeerd en ook andere maatregelen getroffen heeft, die door het Financieele Comité als voorwaarde voor het verleenen van een stabilisatieleening aan Griekenland gesteld waren. De Volkenbondsraad heeft in zijn zitting van 7 December 1927¹⁾ van dit bericht kennis genomen en geconstateerd, dat onverwijld stappen tot doorvoering van het door den Raad goedgekeurde plan en tot opname van een leening ondernomen moesten worden. De nieuwe Bank van Griekenland neemt den metaalvoorraad van de oude Grieksche Nationalbank over benevens alle andere activa, voor zoover zij tot dekking van den biljettenomloop, zoomede van die verplichtingen, welke in artikel 3 van de conventie vervat zijn, in aanmerking komen. De nieuwe bank heeft een aandeelenkapitaal van 400 miljoen drachmen, verdeeld in 80.000 aandelen van ieder 5000 drachmen. De zaken, waartoe zij gerechtigd is, zijn in artikel 55, die, waartoe zij niet gerechtigd is, in artikel 56 der statuten met name genoemd. De bank heeft volgens artikel 61 der statuten een minimum dekking van 40 pCt. in goud of goudswaardige deviezen voor haar biljettenomloop en haar dadelijk opvraagbare obligo's te houden. Volgens artikel 5 der statuten is de bank verplicht, haar biljetten in goudswaardige deviezen, welke in het staatsblad bekend gemaakt zullen worden, in te wisselen, echter niet beneden een bedrag van 10.000 drachmen. De stabiliseeringskoers zal bij decreet openbaar gemaakt worden. Op grond van deze gebeurtenissen bewoog de drachme zich in Londen gedurende de geheele maand December, bij een koers van 365—369 drachmen voor een Engelsch pond, ongeveer op hetzelfde niveau. De Grieksche minister van Financiën is in Londen aangekomen om de onderhandelingen over een leening van 6½ miljoen pond binnenkort tot een einde te brengen.

Hoe lang echter de Grieksche stabilisatie zal duren, laat zich nog niet zeggen. De staatsbegroting is eigenlijk nog slechts op papier in evenwicht, wat blijkt uit het feit, dat het tekort over 1926—1927 niet minder dan 1.35 milliard drachmen bedraagt. Naast de in Engeland op te nemen 6½ miljoen pond voor hoofdzakelijk geldpolitieke doeleinden, zou nog een vluchtelingenleening van 2½ miljoen pond in Amerika uitgegeven worden. Of deze toereikend zal zijn om het vluchtelingenvraagstuk voor goed op te lossen, is een vraag, die slechts zeer moeilijk te beantwoorden is. Meer dan anderhalf miljoen, uit Klein-Azië verdreven Grieken, zijn voor het grootste deel nog werkloos en leven in de vreeselijkste omstandigheden. Hoewel zich onder hen een aantal zeer krachtige elementen bevinden, die voor het economisch leven van Griekenland ontegenzeggelijk een aanwinst zijn, blijft het toch zeer twijfelachtig, of men binnen korten tijd voor al deze menschen een arbeids- en bestaansmogelijkheid zal vinden, die hen sedert jaren beloofd is. Het feit, dat een zoo groote hoeveelheid menschen, in de ellendigste levens- en woningomstandigheden leven, en in hun tegenwoordigen toestand nauwelijks iets te verliezen hebben, kan er toe leiden, dat iedere, anders geringe, sociale beweging ineens als een lawine aangroeit en het toch reeds politiek onrustige land nauwelijks meer tot rust zal laten komen.

¹⁾ Zie voor het verslag van deze zitting E.-S. B. No. 627 van 4 Jan. 1928.

AANTEKENINGEN.

Emissies in 1927.

De aandelen, obligatiën enz., welke h. t. l. gedurende 1927 bij openbare inschrijving zijn aangeboden, zijn als volgt over de verschillende categorieën geldnemers verdeeld (alles in duizenden gulden reëel):

	Jaartotaal	Aandelen	Obligatiën en andere vaste rentedragende fondsen
	f	f	f
Staatsleeningen ¹⁾	69.382	—	69.382
Prov. en Gemeentel. leeningen	136.662 ²⁾	250	136.412
Bank- en Credietinstellingen	56.223 ³⁾	10.055	46.168
Hypotheekbanken	16.634	533	16.101
Industriele Ondernemingen	93.003	51.292	41.711
Elect., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	18.829	—	18.829
Handelsondernemingen	4.509	3.532	977
Mijnbouwondernemingen	42.953	—	42.953
Rubber Maatschappijen	5.618	5.618	—
Scheepvaart-Maatschappijen	23.618 ⁴⁾	—	23.618
Suikerondernemingen	5.000	5.000	—
Tabakondernemingen	310	310	—
Thee-ondernemingen	530	530	—
Div. Cultuurondernemingen	6.183	6.183	—
Diversen ⁵⁾	12.845	4.446	8.399
Spoorweg-Maatschappijen	63.984	37.740	26.244
Tramweg-Maatschappijen	5.410 ⁶⁾	—	5.410
Totaal	561.693	125.489	436.204

¹⁾ Excl. Schatkistbilj. en -promessen, waarvan in 1927 f 28.810 (nom.) meer werden uitgegeven dan afgelost; ²⁾ waarvan voor conversie nom. f 25.179; ³⁾ Id. f 1.900; ⁴⁾ Id. f 14.333; ⁵⁾ Exclusief R.K. Instellingen: f 24.875 (nom.); ⁶⁾ Id. f 2.300.

Deze emissies kunnen als volgt naar de landen van herkomst worden gespecificeerd (in duizenden gulden reëel):

	Jaartotaal	Aandelen	Obligatiën en andere vaste rentedragende fondsen
	f	f	f
Nederland:			
Prov. en Gemeentel. leeningen	86.683	—	86.683
Bank- en Crediet-Instellingen	11.876	2.530	9.346
Hypotheekbanken	1.680	533	1.147
Industriele Ondernemingen	30.123	27.887	2.236
Handelsondernemingen	1.277	300	977
Scheepvaart-Maatschappijen	20.149	—	20.149
Diversen ¹⁾	3.530	2.147	1.383
Tramweg-Maatschappijen	5.410	—	5.410
Totaal	160.728	33.397	127.331
¹⁾ Excl. R. K. Instellingen 7.592 (nom.)			
Ned.-Indië:			
Prov. en Gemeentel. leeningen	6.435	—	6.435
Elect., Gas-, Telef., Telegr. en Waterl.-Mijen	2.970	—	2.970
Handelsond- rnemingen	2.125	2.125	—
Rubber-Maatschappijen	5.618	5.618	—
Suikerondernemingen	5.000	5.000	—
Tabakondernemingen	310	310	—
Thee- Ondernemingen	530	530	—
Div. Cultuurondernemingen	5.783	5.783	—
Diversen	1.485	1.485	—
Totaal	30.256	20.851	9.405
Afrika:			
Hypotheekbanken	980	—	980
Handelsondernemingen	500	500	—
Div. Cultuurondernemingen	400	400	—
Totaal	1.880	900	980
Australië:			
Staatsleeningen	6.073	—	6.073
België:			
Prov. en Gemeentel. leeningen	2.319	250	2.069
Bank- en Credietinstellingen	12.408	7.525	4.883
Industriele Ondernemingen	15.308	5.965	9.343
Elect., Gas-, Telef., Telegr. en Waterl.-Mijen	2.644	—	2.644
Diversen	1.666	—	1.666
Totaal	34.345	13.740	20.605
Danzig:			
Staatsleeningen	2.593	—	2.593
Diversen	3.375	—	3.375
Totaal	5.968	—	5.968

<i>Denemarken:</i>			
Staatsleeningen	11.850	—	11.850
<i>Duitsland:</i>			
Staatsleeningen	10.374	—	10.374
Prov. en Gemeentel. leeningen	5.000	—	5.000
Bank- en Credietinstellingen.	30.702	—	30.702
Hypotheekbanken	9.270	—	9.270
Industriele Ondernemingen .	11.370	—	11.370
Elect., Gas-, Telef., Telegr. en Waterl.-Mijen	11.990	—	11.990
Mijnbouwondernemingen	42.953	—	42.953
Diversen	1.975	—	1.975
Totaal	123.634	—	123.634
<i>Engeland:</i>			
Industriele Ondernemingen .	945	945	—
Diversen	814	814	—
Totaal	1.759	1.759	—
<i>Estland:</i>			
Staatsleeningen	2.316	—	2.316
<i>Finland:</i>			
Hypotheekbanken	4.704	—	4.704
<i>Frankrijk:</i>			
Prov. en Gemeentel. leeningen	19.100	—	19.100
Industriele Ondernemingen .	14.043	—	14.043
Scheepvaart-Maatschappijen .	3.469	—	3.469
Spoorweg-Maatschappijen ...	23.551	—	23.551
Totaal	60.163	—	60.163
<i>Hongarije:</i>			
Prov. en Gemeentel. leeningen	8.094	—	8.094
Bank- en Credietinstellingen	1.237	—	1.237
Handelsondernemingen	607	607	—
Totaal	9.938	607	9.331
<i>Italië:</i>			
Prov. en Gemeentel. leeningen	5.231	—	5.231
Industriele ondernemingen .	3.187	3.187	—
Totaal	8.418	3.187	5.231
<i>Oostenrijk:</i>			
Prov. en Gemeentel. leeningen	1.406	—	1.406
<i>Polen:</i>			
Staatsleeningen	9.200	—	9.200
<i>Vereenigde Staten:</i>			
Prov. en Gemeentel. leeningen	2.394	—	2.394
Industriele Ondernemingen .	14.627	9.908	4.719
Elect., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	1.225	—	1.225
Spoorweg-Maatschappijen ...	37.740	37.740	—
Totaal	55.986	47.648	8.338
<i>Zuid-Amerika:</i>			
Staatsleeningen	26.976	—	26.976
<i>Zweden:</i>			
Industriele Ondernemingen .	3.400	3.400	—
<i>Zwitserland:</i>			
Spoorweg-Maatschappijen ...	2.693	—	2.693

Indexcijfers van groothandelsprijzen.

Het jaar 1927 is een periode geweest van betrekkelijke stabiliteit van de verschillende prijsniveaus, schrijft „The Economist”. Aan het eind van 1927 was het indexcijfer iets minder dan 1 pCt. lager dan verleden jaar. Tusschen deze tijdstippen waren er schommelingen, hoofdzakelijk ten gevolge van de nawerkingen van de groote kolenstaking in 1926, maar deze waren geringer, dan men verwacht had ten gevolge van de werking van andere factoren. Het verschil tusschen het hoogste en laagste cijfer bedroeg slechts 150 punten, terwijl dit verschil in 1925 een getal van 521 punten aanwees. De betrekkelijk geringe beweging van het algemeene prijsniveau beteekent echter nog niet, dat er geen groote veranderingen in de verschillende soorten van handelsartikelen hebben plaats gehad. Een vrij aanzienlijke stijging van weefstoffen, hoofdzakelijk van katoen, vond plaats en een sterke daling in de groep delfstoffen, die voornamelijk voor rekening van de groep kolen en ijzer komt. Het algemeene prijsniveau bereikte het hoogste punt in Augustus en sindsdien heeft iedere maand een teruggang vertoond, die echter in December geringer was dan in de vorige maanden. De volgende tabel geeft het verloop van de belangrijkste gebeurtenissen:

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oilen, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) ...	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Juli 1914	579	352	616½	464½	553	2565	116,6
„ Nov. 1918	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
„ Dec. 1923	853	815½	1382½	774	755	4580	208,2
„ Dec. 1924	992	789½	1452	815½	806	4855	220,7
„ Dec. 1925	936½	679	1120	733	782½	4251	193,2
„ Dec. 1926	875	736½	859	773½	731	3975	180,7
„ Jan. 1927	867½	734	873½	734½	718½	3928	178,6
„ Feb. „	897½	740½	904	742	728	4012	182,4
„ Mrt. „	880½	704	909½	725	725	3944	179,3
„ Apr. „	886	697	917½	704½	716	3921	178,2
„ Mei „	911	724	961½	673½	716	3986	181,2
„ Juni „	913½	716	1007	664	705	4004	182,0
„ Juli „	872	707	1068	650½	704½	4002	181,9
„ Aug. „	883	731	1111	640	706	4071	185,0
„ Sept. „	860½	748½	1098½	617	713½	4038	183,5
„ Oct. „	837	731½	1088	620½	719	3996	181,6
„ Nov. „	820	732	1050	630½	724½	3957	179,9
„ Dec. „	845½	716½	1029½	620½	733	3945	179,3

In December verminderde de voortdurende achteruitgang van het hoge Augustuscijfer. In de eerste groep overtroffen een aanzienlijke stijging van varkensvleesch en geringere toename van schapen- en rundvleesch, ingevoerde tarwe, haver en aardappelen verreweg de kleine dalingen in meel, rijst en gerst. Onder de andere voedingsmiddelen werd een daling in boter en thee meer dan voldoende gecompenseerd door den vooruitgang in suiker. In de groep weefstoffen daalde de katoen nog voortdurend, maar de wolprijzen bleven vast; en in de andere weefstoffen wisselden de bewegingen elkaar af, vlas en hennep bleven rustig, terwijl jute een weinig duurder werd. De voornaamste gebeurtenis in December bij de groep delfstoffen was de prijsverlaging van ruw ijzer en ijzeren staven, na verscheidene maanden van vaste prijzen. De gewone kolen daalden en de veranderingen in de onedele metalen waren gering en onregelmatig. Een sterke stijging van de leerprijzen was de voornaamste gebeurtenis in de groep diversen.

In aanmerking nemende, dat 1927, vooral gedurende de eerste maanden, onderhevig was aan abnormale invloeden, ontstaan door de verwarringen in 1926, zijn gedetailleerde cijfers van de maandelijksche bewegingen van sommige belangrijke artikelen noodzakelijk voor het overzicht van het prijsverloop gedurende het geheele jaar. In de volgende tabel vindt men de noteringen van de voornaamste voedingsmiddelen en ruwe weefstoffen.

Tarwe en meel sloten dit jaar met lagere cijfers dan die, vermeld aan het eind van de drie voorgaande jaren, maar niet zoo laag als in December 1923. De tarweprijs steeg tamelijk sterk in Mei, ten gevolge van hevige regens, die aan den in het voorjaar gezaaiden oogst schade toebrechten en toenemende aankopen voor Europeesche rekening, terwijl in September de berichten over een goeden oogst een aanzienlijke daling veroorzaakten, die, daar de goede oogstverwachtingen bewaarheid werden (behalve in Engeland), in November werd voortgezet. Aardappelen ondergingen hun gewonen loop van seizoenschommelingen, terwijl rundvleesch, na een vastere tendens in het midden van het jaar te hebben getoond, zich in het laatste kwartaal weer in dalende richting bewoog. De thee-markt had een interessant verloop. Een geregelde stijging, die eenige maanden in het midden van het jaar onderbroken werd, bracht aan het eind van September prijzen, die de hoogste waren, welke de laatste jaren bereikt zijn. Sedertdien had een reactie plaats, maar het afgelopen jaar mag beschouwd worden de stijgende lijn in deze markt te hebben vervolgd, die vijf jaar geleden begonnen is en buitengewonen voor-spoed aan de cultuurmaatschappijen heeft gebracht. Koffieprijzen zijn, hoewel lager dan een jaar geleden, hoofdzakelijk dezelfde als einde Juni. Suiker heeft iets

Laatste der maand	Canad. Tarwe	Meel	Aard-appelen	Rund-vleesch	Thee	Suiker (Riet)	Amerik. katoen	Engelsche wol	Jute	Zijde
	Per Qr.	280 Lbs.	£ per ton	Prijs per 8 Lbs.	P'nce per Lb.	Per Cwt.	P'nce per Lb.	P'nce per Lb.	£ per ton	Per Lb.
December 1923..	47/-	36/-	6¼	6/8	17	65/-	21.28	28½	27¼	36/6
" 1924..	72/6	53/-	9½	6/1	19½	32/-	13.64	37	39⅞	25/-
" 1925..	67/-	51/-	6¼	5/10	20¼	24/1½	10.26	24	59	24/-
" 1926..	59/-	44/-	6½	4/10	17¼	34/9	6.90	21	31¼	18/6
Januari 1927..	60/-	43/6	6½	5/4	17½	34/4½	7.37	21	31¼	17/-
Februari " ..	60/9	44/-	6½	6/-	18¼	33/10½	7.78	21	30½	18/4½
Maart " ..	60/6	43/-	6½	5/4	18¼	30/6	7.82	21½	31	18/4½
April " ..	60/-	44/-	6½	5/5	18½	29/9	8.45	21	28¾	19/3
Mei " ..	65/-	46/-	7	5/5	19¼	32/3	20½	20½	28¾	19/3
Juni " ..	62/6	45/-	7	6/-	19¼	32/3	9.04	22	30½	19/3
Juli " ..	62/9	44/-	5	5/10	19½	32/1½	10.13	25	35	17/6
Augustus " ..	63/-	45/-	5	5/1	21¼	31/6	11.72	26½	36⅞	17/3
September " ..	60/-	42/6	5½	4/10	22¼	31/6	11.83	26½	31	17/6
October " ..	60/9	41/6	5½	4/3-	20½	31/6	11.80	27	29½	17/6
November " ..	58/-	41/6	5½	4/5	19½	31/3	10.87	28½	30¼	16/6
December " ..	58/6	41/-	6	4/8	9½	31/9	10.04	28½	31¼	16/6

van de groote prijsstijging van 1926 verloren en ofschoon de prijsdaling niet onregelmatig was geschied, is er toch veel gesproken over overproductie, en heeft men een plan gemaakt voor beperking van den Cuba-oogst voor het komende seizoen. Amerikaanse katoenprijzen openden het jaar laag, onder den invloed van den abnormaal grooten oogst van 1926, maar in den zomer veroorzaakten de gevolgen van de groote overstromingen in de dalen van de Mississippi en de verwoesting van een uitgestrekt katoengebied een vastere markt. Deze invloed werd later versterkt door onverwacht lage cijfers, die de officieele oogstberichten vermeldden, maar tegen het eind van het jaar stegen de schattingen en ondergingen de marktprijzen een reactie. De stijging der wolprijzen was aanzienlijk; de voornaamste oorzaak hiervan was de toenemende vraag uit Japan, de verhoogde consumptie van den binnenlandschen en Europeeschen (vooral Duitschen) handel, en de verwachting van een tekort aan Australische wol, als gevolg van een sterken regenval in belangrijke gebieden van de Commonwealth. De jutemarkt is zeer onregelmatig geweest. De toestand was gedurende de eerste maanden eenigszins raadselachtig, want ofschoon er een groote voorraad beschikbaar was, was het meerendeel van zeer slechte kwaliteit. In het voorjaar en in het begin van den zomer waren goede kwaliteiten vezels schaarsch, en latere noteeringen waren hooger op berichten van hevige regens, waaronder de Indische oogst geleden had. Beter oogstberichten brachten een daling in den herfst met zich mee, maar het eind van het jaar gaf weer een vaste tendens te zien, met een voldoende consumptie. Zijde vervolgde haar dalenden loop en zooals de firma Chabrière, Morel en Co. in hun jaaroverzicht vermelden, moet men meer dan een tiental jaren teruggaan om een lagere noteering dan de tegenwoordige te vinden. De maand Juni bracht nieuws over de vooruit-

zichten van overvloedige oogsten en ofschoon Amerikaanse aankopen de markt voor een oogenblik opzetten, eindigde deze dit jaar flauw. Het goedkope en populaire gebruik van kunstzijde is een factor, die in betekenis toeneemt en natuurlijk in aanmerking dient genomen te worden.

De onderstaande tabel geeft een dergelijk verloop voor steenkolen, ijzer en staal, onedele metalen en eenige producten uit de groep diversen.

De eerste kolom toont duidelijk den toestand in de steenkolenindustrie, waarop wij van tijd tot tijd reeds gewezen hebben. Toen de mijnen op hoogere capaciteit gingen werken was aan de achtenstallige vraag spoedig voldaan en werd er een toestand bereikt van overproductie met het onvermijdelijke gevolg van geregeld achteruitlopende prijzen. Ruwijzer ondervond nog steeds den invloed van buitenlandsche concurrentie en de prijzen moesten sterk verlaagd worden om den strijd vol te houden. De betere positie van de staalverwerkende industrieën, vooral die, welke een groot aandeel nemen in den export, getuigen van de bekwaamheid van de fabrikanten van stalen rails (in deze bedrijven bestaat een internationale overeenkomst) de noteeringen steeds hoog te houden gedurende het geheele jaar. Van de onedele metalen hebben lood en tin zich in dalende richting bewogen, terwijl de koperprijzen verbeterden. De stijging van de koperprijzen had voornamelijk in den herfst plaats, wat hoofdzakelijk toe te schrijven is aan een verhoogde binnenlandsche en Duitse vraag naar koper; de Amerikaanse consumptie bleef op gelijke hoogte. De loodmarkt toonde een sterke daling in het derde kwartaal, die hoofdzakelijk te wijten was aan een vergroote en buitensporige productie, vergezeld van een vermindering in de behoefte. Tegen het einde van het jaar echter werd deze prijsdaling tot stilstand gebracht door groote aankopen voor Russische en Duitse

Laatste der maand	Stoom-kolen	Ruw ijzer	Stalen rails	Lood	Tin	Koper	Petroleum	Oliezaden	Rubber
	per ton	per ton	£ per ton	£ per ton	£ per ton	£ per ton	P'nce per 8 Lbs.	£ per ton	P'nce per Lb.
December 1923	30/-	100/-	9	32	232½/16	60½/16	11	45	12½
" 1924	29/-	81/6	9	45	267	67½/16	13	51	19½
" 1925	25/-	66/6	8	36½	287¼	59½/16	12	43	19
" 1926	29/6	87/6	8½	30¼	300½/8	56½/16	13	39½/16	16¼
Januari 1927	25/-	85/-	8½	28¼	287½	54½/16	12	39¼	16¼
Februari "	24/-	82/6	8½	29¼	314½/8	56½/16	13	40½/8	16
Maart "	24/-	80/-	8½	28½	307½/8	55½/16	13	38½/8	17¼
April "	24/-	80/-	8½	27	294½/8	54½/32	12	39½	17
Mei "	23/-	70/-	8½	25½	293½/16	54½/64	12	40½	18¼
Juni "	21/6	70/-	8½	25	300½/16	53½/32	12	39½/8	16½
Juli "	21/-	70/-	8½	25¼	289½/8	55½/32	12	38½	15½
Augustus "	21/-	67/6	8½	23¾	287½/16	54½/32	12	37½/16	15¼
September "	20/9	67/6	8½	21¼	265½/8	53½/32	12	37¼	14½
October "	20/-	67/6	8½	22	262½	56½/32	12	38½/8	14½
November "	20/-	67/6	8½	23¼	268	59½/16	12	37¼	16¼
December "	20/-	65/-	8½	23¼	265½/8	60½/32	12	37	17

rekening en door geruchten, dat de productie in bepaalde gebieden beperkt zou worden. De tinprijzen toonden weer sterke fluctuaties, en de tendens van deze markt, om groote en plotselinge prijsbewegingen te veroorzaken, heeft de discussie herlevendigd over de mogelijkheid van een prijsstabilisatieplan. In de eerste maanden van het afgelopen jaar herhaalde zich het verloop van de ondervond gebeurtenissen van den zomer van 1926. De afgenomen voorraden en de verminderde verschepingen schiepen een vaste markt. Echter is haar positie op het eind van het eerste kwartaal veranderd en daarna daalden de prijzen maandelijks door een voortdurende toeneming van de Straits-verschepingen en vaste termijnverkoop. De petroleumprijzen werden op het eind van het eerste kwartaal verlaagd wegens de aanhoudende overproductie in de Vereenigde Staten. De rubberprijzen waren voor de planters weer een teleurstelling. Na een stabielen prijs in het begin van het jaar, daalde hij in het begin van den herfst door een aanzienlijke toeneming van de voorraden, die echter tegen het einde van het jaar iets verminderen en dit feit te zamen met de berichten over verhoogde consumptie veroorzaakte een prijsherstelling in November en December.

De eindtabel geeft het verloop in ieder van de 5 groepen aan in verhouding tot het niveau van eind Juli 1914, dat op 100 is aangenomen.

Data	Granen en veeesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914....	100	100	100	100	100	100
December 1918....	226	222	293	186	241	237,5
December 1923....	148	231	225	167	136	178,6
December 1924....	171	224	235	175	146	189,3
December 1925....	162	193	182	158	141	166,8
December 1926....	151	209	139	167	132	155,0
Januari 1927....	150	209	142	158	130	153,1
Februari "....	155	210	146	160	132	156,4
Maart "....	152	200	147	156	131	153,8
April "....	153	198	149	152	130	152,9
Mei "....	157	206	156	145	130	155,4
Juni "....	158	204	163	143	127	156,1
Juli "....	151	201	173	140	127	156,7
Augustus "....	152	208	180	138	128	158,1
September "....	149	213	178	133	129	157,4
October "....	144	208	176	134	130	155,8
November "....	142	208	170	136	131	154,3
December "....	146	204	167	133	132	153,8

Aan het eind van 1927 was de toename van het algemeen prijsniveau in vergelijking met dat van 1914, 53,8 pCt. tegen 55,0 pCt. op het eind van 1926. Verreweg de grootste toename (104 pCt.) toonen de levensmiddelen, terwijl de groep delfstoffen en diversen slechts 33 pCt. en 32 pCt. hooger zijn dan in Juli 1914. Wanneer men rekening houdt met bepaalde abnormale feiten in 1927, vooral in verband met een klein aantal belangrijke artikelen, toont het afgelopen jaar een grootere stabiliteit in het algemeen prijsniveau, dan men redelijkerwijze had kunnen verwachten.

De onderstaande, aan het bericht van het Centraal Bureau voor de Statistiek ontleende opmerkingen hebben betrekking op de Nederlandsche indexcijfers over de maand November 1927 met basis 1913.

Bij beschouwing der cijfers blijkt, dat in vergelijking met de vorige maand het algemeen indexcijfer met 1 punt is gestegen; dat der voedingsmiddelen met 2 punten.

Tegenover een prijsstijging van 15 artikelen met in totaal 131 punten staat een prijsdaling van 17 artikelen met in totaal 95 punten. Met 10 of meer punten stegen de artikelen koffie (10), eieren (57) en runderhuiden (14). Een daling van 10 of meer punten had plaats bij de artikelen vlas en hars (resp. 20 en 10 punten).

Voorts laten wij hier nog een overzicht volgen van het prijsverloop in een aantal belangrijke landen:

	Ver. Staten 1)	Frankrijk	Italië	Duitsch-land 2)	Zwitserland	Zweden	Nederlands 3)	Japan
Novemb. 1913	..	100 ^s	100	100	100 ^s)	100	100	100
Novemb. 1918	..	358	438	367	392	214
Hoogste 1920	{	591	679	..	325	366	297	322
Decemb. 1923	101 ²	458	577	..	183	160	154	211
Decemb. 1924	98 ²	507	640	137 ³	171	168	160	214
Decemb. 1925	103 ²	632	715	142 ³	156	156	155	194
October 1926	..	753	655	136	145	148	143	174
November "	..	684	641	137	147	148	147	171
December "	..	627	619	137	148	150	147	170
Januari 1927	..	623	603	136	146	146	145	170
Februari "	..	632	601	136	145	146	146	171
Maart "	..	642	593	135	147	145	144	171
April "	..	637	565	135	146	143	143	170
Mei "	94	629	536	137	147	145	145	171
Juni "	94	623	509	138	147	146	149	173
Juli "	94	621	491	138	147	146	151	170
Augustus "	95	619	485	138	147	146	149	167
September "	96	601	484	140	148	148	150	169
October "	97	588	484	140	148	..	150	..

1) Bureau of Labour. 2) Stat. Reichsamt, nieuwe methode. 3) Jaargemiddelde. 4) Sedert 1922 gebaseerd op 48 artikelen in plaats van op 53. 5) Sedert October 1923: Juli 1914 = 100. 6) Midden 1914.

BOEKAANKONDIGING.

50 Jahre Rhein-Verkehrs-Politik: Uitg. van de „Rhein“ Verlagsgesellschaft m.b.H. Duisburg, 1927.

De „Rheintag“, de feestelijke samenkomst van belanghebbenden bij de Rijnvaart en vertegenwoordigers van overheidslichamen uit Duitschland en naburige landen, die op 6 en 7 October te Duisburg werd gehouden ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van den „Verein zur Wahrung der Rheinschiffahrts-interessen“, is ter sprake gekomen in No. 618 van dit weekblad. Als blijvende herinnering aan dit congres is onder leiding van Dr. Walter Schmitz bij de „Rhein“ Verlagsgesellschaft m.b.H., te Duisburg, onder den titel: „50 Jahre Rhein-Verkehrs-Politik“, een kloek boekdeel verschenen, hetwelk in een zevental afdeelingen een beschrijving geeft van den Rijn en de Rijn-scheepvaart. Een aantal deskundigen heeft omtrent de uiteenlopende onderwerpen, welke in dit boek behandeld worden, ieder een der hoofdstukken voor zijn rekening genomen en deze wijze van samenstelling heeft tot het heugelijk resultaat geleid, dat een werk is ontstaan, waarin de vele vraagstukken, die met de Rijnvaart in verband staan, grondig en met kennis van zaken behandeld worden. De eerste twee hoofdstukken zijn gewijd aan den arbeid van vele jaren, die noodig geweest is om de rivier bruikbaar te maken voor het geweldige verkeer, dat zich over haar wateren beweegt en geven een duidelijk beeld van de technische moeilijkheden, die overwonnen moesten worden en de groote veranderingen, welke het stroombed heeft moeten ondergaan, vóór een waterweg geschapen was, die aan redelijke eischen der scheepvaart voldeed. Met waardeering wordt daarbij gewag gemaakt van het werk, dat ook in Nederland op dit gebied is verricht. Het boek bezit de groote verdienste, dat het historische overzicht, waaruit elk zijner hoofdstukken bestaat, zich niet bepaalt tot het verleden, doch ook groote aandacht wijdt aan gebeurtenissen, vindingen en plannen van den nieuwsten tijd. In het reeds genoemde eerste gedeelte behoort daartoe het vraagstuk der scheepvaart boven Straatsburg, waarvoor ook in ons land zoo groote belangstelling bestaat. Nederlandsche belangstelling verdient het boek ook wegens de uitvoerige behandeling der verdragen, welke de Rijnvaart hebben beheerscht sedert met de Fransche revolutie de leuze der vrije scheepvaart op de groote rivieren haar intrede deed en welke geleid hebben tot de Rijnvaartacte van 1868. De invloed van Versailles op die acte wordt duidelijk uiteengezet, evenals het tractaat van Barcelona en de wijziging, welke de positie der Rijnsoeverstaten in den loop der jaren heeft ondergaan. Ter verkrijging van een duidelijk inzicht omtrent de plaats, welke Nederland op dit gebied inneemt, zal dit hoofdstuk voor velen een welkome wegwijzer vormen.

Hoewel verschillende der hoofdstukken eigenlijk op zichzelf een volledige studie vormen over het behandelde onderwerp en het geheel van bijna 650 bladzijden dus in geen deele het karakter bezit, dat feestuitgaven zoo dikwijls aankleeft, zoo hebben toch alle schrijvers der verschillende onderdeelen van dit boek hun verhandeling weten te maken tot een ook voor den leek gemakkelijk en aangenaam leesbaar overzicht, waarin historie en heden ten volle tot hun recht komen. Behalve de reeds genoemde onderwerpen bevat het boek hoofdstukken over de schepen, waarmee de Rijn bevaren wordt, de Rijnhavens en haar uitrusting, den invloed, welken het verdrag van Versailles heeft gehad op de Rijnvaart en de samenstelling der Rijnvloot, waarbij ook de Roerbezetting ter sprake komt, en over het goederenverkeer op den Rijn. Een afdeling op zichzelf vormt verder de geschiedenis van de vereeniging, welker jubileum aanleiding was tot de samenstelling van het werk. Zij geeft een aantrekkelijk beeld van den veelomvattenden en vruchtbaren arbeid, welken deze vereeniging van belanghebbenden bij de Rijnvaart vóór, gedurende en na den oorlog heeft verricht en nog verricht in het belang van allen, die bij de vaart op deze niet slechts Duitsche, doch ook Nederlandsche rivier geïnteresseerd zijn. Hoewel deze beschrijving voor menig lezer niet het belangwekkendste gedeelte van het boek zal vormen, zoo bevat zij toch ook voor ons Nederlanders wel interessante bijzonderheden. Aan wie zich wenscht te oriënteren omtrent de meeste der onderwerpen, die met de Rijnscheepvaart en de daarmee samenhangende technische, staatkundige en sommige economische problemen, in verband staan, biedt „50 Jahre Rhein-Verkehrs-Politik“ daartoe op gemakkelijke wijze de gelegenheid.

JAN SCHILTHUIS.

ONTVANGEN:

- De Gemeentelijke Inkomstenbelasting in de belasting-jaren 1920—'21 en 1921—'22.* No. 82 van de Stat. Meded. uitg. door het Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam. Amsterdam, 1927; J. M. Meulenhoff.
- Statistiek van het verzuim wegens ziekte en van de ziekten van het gemeentepersoneel in het jaar 1925.* No. 10 v. d. Meded. v. h. Med. Stat. Bureau v. d. gem. geneesk.- en gezondh.-dienst te Amsterdam. Amsterdam, 1927; Stadsdrukkerij.
- Rapport der Commissie van Onderzoek naar den omvang en de feitelijke beteekenis der werkloosheid te Amsterdam.* Amsterdam, 1927; Stadsdrukkerij.
- De Scheepvaartweg van Amsterdam naar den Bovenrijn door „De Geldersche Vallei“.* Uitg. door de Kanaalvereeniging „De Geldersche Vallei“. Amersfoort, 1927; S. W. Melchior.
- Compañia Mercantil Argentina (Argentijnsche Handel-Maatschappij) in Liquidatie; 's-Gravenhage-Buenos Aires.* Verslag der Comm. v. Toezicht op en den liquidateur belast met de liquidatie. Dordrecht, 1927; N.V. Geuze & Co.'s Drukkerij.
- The British Commonwealth of Nations* by A. Lawrence Lowell and H. Duncan Hall. World Peace Foundation Pamphlets Vol. X No. 6. Boston, 1927.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	November 1927		November 1926	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	54.585	f 3.548.935.000	57.436	f 3.421.193.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.539	„ 9.800.000	1.585	„ 11.024.000

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 4 1/2 13 Oct. '27	Zwits. Nat. Bk. 3 1/2 22 Oct. '25
Bk. { Bel. Binn. Eff. 5 1/2 13 Oct. '27	N. Bk. v. Denem. 5 23 Juni '27
{ Vrsch. in R.C. 6 1/2 13 Oct. '27	Zweedsche Rbk 3 1/2 31 Dec. '27
Javasche Bank... 4 1/4 Juli '26	Bank v. Noorw. 5 1 Nov. '27
Bank van Engeland 4 1/2 21 Apr. '27	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbank 7 5 Oct. '27	slowakije .. 5 8 Mrt. '27
Bank v. Frankrijk. 4 29 Dec. '27	N. Bk. v. O'rijk. 6 1/2 21 Aug. '27
Belgische Nat. Bk. 4 1/2 16 Nov. '27	N. Bk. v. Hong. 6 25 Aug. '26
Fed. Res. Bank N.Y. 3 1/2 4 Aug. '27	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje... 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6 10 Sept. '27

OPEN MARKT.

	1928		1927		1927	1926	1914
	7 Jan.	2/7 Jan.	26/31 Dec.	19/23 Dec.	3/8 Jan.	4/9 Jan.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	4 1/8-3/16	4 1/8-7/16	4 7/16-9/16	4 7/16-9/16	3 3/16-3/8	3 5/16-7/16	3 1/8-3/16
Prolong.	4	4-3/4	5-1/4	4 1/2-5	3-3/4	2 3/4-3 1/2	2 1/4-3/4
Londen Daggeld ..	2 1/2-3 1/2	2 1/2-3 1/2	2 1/2-3 1/2	3-4 1/4	2-4	3 1/4-4	1 3/4-2
Partic. disc.	4 1/4-5/16	4 1/4-5/16	4 5/16-3/8	4 5/16-3/8	4 1/4-5/16	4 3/8-1/2	2 1/4-3/4
Berlijn Daggeld ..	3 1/2-6	3 1/2-8	4 1/2-10	5 1/2-8 1/2	2-8	6-9	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d... 56-90 d...	6 1/4 6 1/4	6 1/4-3/4 6 1/4-3/4	6 3/4-7 6 3/4-7	7 7	4 1/2-5/8 4 1/2-5/8	6 3/8-3/4 6 3/8-1/2	— 2 1/2-1/2
Waren-wechsel.	6 1/4-7	6 3/4-7 3/8	7 1/4-7 3/4	7 3/8-1/2	4 7/8-5 1/4	7 1/2-8 1/4	—
New York) Call money	4-1/4	4-5 3/4	5 1/2-3/4	4-5 1/4	4 1/4-5 1/4	4-5 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/8	3 3/8	3 3/8	3 3/8	3 7/8	3 3/8-1/2	—

1) Call money-koers van 6 Jan. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen)	Berlijn)	Parijs)	Brussel)	Batavia 1)
3 Jan. 1928	2.47 11/16	12.08 7/8	59.09 3/8	9.75	34.64	100 1/8
4 „ 1928	2.47 5/8	12.08 1/4	59.08	9.74 3/8	34.63	100 1/8
5 „ 1928	2.47 15/16	12.09 7/8	59.12 1/2	9.75 3/8	34.63 1/2	100 1/8
6 „ 1928	2.47 7/8	12.09 1/4	59.05 1/2	9.74 1/4	34.61 1/2	100 1/8
7 „ 1928	—	—	59.04	9.75	34.61	100 1/8
9 „ 1928	2.48 3/16	12.09 3/8	59.05	9.75 1/2	34.62 1/2	100 1/8
Laagste d.w. 1)	2.47 1/2	12.08 1/2	59.02 1/2	9.74	34.59	100
Hoogste d.w. 1)	2.48 1/2	12.09 3/8	59.14	9.76	34.66	100 1/4
2 Jan. 1928	2.47 7/16	12.08 3/8	59.04 1/2	9.74 1/2	34.61	100 1/8
26 Dec. 1927	—	—	—	—	—	—
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	48.—	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
3 Jan. 1928	47.82	35.—	7.35	1.53	13.09 1/2	42.69
4 „ 1928	47.81	35.—	7.34	1.52 1/2	13.09	42.68
5 „ 1928	47.86	35.02 1/2	7.35	1.52 1/2	13.10 1/2	42.75
6 „ 1928	47.82	35.02 1/4	7.35	1.53	13.10	42.85
7 „ 1928	47.84	35.02 1/2	7.35	1.53	—	—
9 „ 1928	47.82	35.05	7.35	1.52 1/2	13.12 1/2	42.81
Laagste d.w. 1)	47.77 1/2	34.95	7.32 1/2	1.50	13.06	42.40
Hoogste d.w. 1)	47.87 1/2	35.15	7.37 1/2	1.56	13.14	43.10
2 Jan. 1928	47.79	34.97 1/2	7.34	1.52 1/2	13.08	42.28
26 Dec. 1927	—	—	—	—	—	—
Muntpariteit	48.—	35.—	7.35	1.53	48.—	48.—

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen *)	Oslo *)	Hel- sing- fors 1)	Buenos- Aires 1)	Mon- treat 1)
3 Jan. 1928	66.75	66.40	65.92 1/2	6.23 1/2	105 3/4	2.47 1/4
4 „ 1928	66.77 1/2	66.40	65.90	6.23 1/2	106 3/4	2.47 1/4
5 „ 1928	66.77 1/2	66.45	65.92 1/2	6.24	105 3/4	2.47 3/4
6 „ 1928	66.76	66.45	65.95	6.24	105 3/4	2.47 1/4
7 „ 1928	66.75	66.42 1/2	65.95	6.24	105 3/4	2.47 3/4
9 „ 1928	66.80	66.45	65.95	6.24	106	2.47 3/4
Laagste d.w. 1)	66.70	66.35	65.85	6.22	105 1/2	2.47
Hoogste d.w. 1)	66.85	66.47 1/2	66.—	6.27 1/2	106 1/4	2.47 1/2
2 Jan. 1928	66.75	66.37 1/2	65.90	6.23 1/2	105 3/4	2.48
26 Dec. 1927	—	—	—	—	—	—
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 1/2	105 3/8	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/2 en 7.21 1/2.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table with columns: Data, Londen (\$ per £), Parijs (\$ p. 100 fr.), Berlin (\$ p. 100 Mk.), Amsterdam (\$ p. 100 gld.). Rows include dates from 3 Jan 1928 to 10 Jan 1927 and Muntpariteit.

KOERSEN TE LONDEN.

Table with columns: Plaatsen en Landen, Noteerings-eenheden, 24 Dec. 1927, 31 Dec. 1927, 2/7 Jan. 1928 Laagste, 7 Jan. 1928 Hoogste. Rows include cities like Alexandrië, Athene, Bangkok, etc.

1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg. 3) nom.

ZILVERPRIJS

Londen 1) N.York 2)

Table with columns: Date, Londen, N.York. Rows from 2 Jan 1928 to 20 Juli 1914.

GOUDPRIJS 3)

Londen

Table with columns: Date, Londen. Rows from 2 Jan 1928 to 20 Juli 1914.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Table with columns: Vorderingen, 29 Dec. 1927, 7 Jan. 1928. Rows include Saldo bij de Nederlandsche Bank, Voorschotten, etc.

Table with columns: Verplichtingen, 29 Dec. 1927, 7 Jan. 1928. Rows include Voorschot door de Nederl. Bank, Schatkistbiljetten, etc.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table with columns: Vorderingen, 31 Dec. 1927, 7 Jan. 1927. Rows include Saldo bij 's Rijks kas, Saldo bij de Javasche Bank, etc.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 9 Januari 1928.

Activa.

Table with columns: Description, Amount. Rows include Binnel. Wissels, Papier o. h. Buitenl. in disconto, etc.

Table with columns: Description, Amount. Rows include Op Effecten, Op Goederen en Spec., Voorschotten a. h. Rijk, etc.

Passiva.

Table with columns: Description, Amount. Rows include Kapitaal, Reservefondsen, Bijzondere reserve, etc.

Table with columns: Description, Amount. Rows include Beschikbaar metaalsaldo, Op de basis van 1/2 metaaldekking, etc.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Goud (Munt, Muntmat.), Circulatie, Andere opeitsch. schulden, Beschikb. Metaal-saldo, Dekkingsperc. Rows from 9 Jan '28 to 25 Juli '14.

Table with columns: Data, Totaal bedrag disconto's, Schatkist-promessen rechtstreeks, Beleeningen, Papier op het buitenl., Diverse rekeningen 3). Rows from 9 Jan 1928 to 25 Juli 1914.

1) Op de basis van 1/2 metaaldekking. 2) Sluippost activa.

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Metaal, Circulatie, Disconto's, Voorschotten aan de kolonie, Diverse rekeningen 1), Diverse rekeningen 2). Rows from 1 Dec 1927 to 1 Dec 1926.

1) Sluippost der activa. 2) Sluippost der passiva.

3) Tegoe van het Gouvern.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeisb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
31 Dec. 1927	196.300		319.800	55.400	121.260
24 „ 1927	196.600		319.200	56.100	120.940
17 „ 1927	195.900		323.600	51.300	120.920
3 Dec. 1927	178.604	17.665	318.023	63.838	120.230
26 Nov. 1927	178.687	17.376	316.660	66.288	119.769
19 „ 1927	182.904	17.143	319.610	68.938	122.612
12 „ 1927	182.737	17.109	323.676	70.253	121.362
1 Jan. 1927	197.209	28.861	320.011	64.527	149.931
2 Jan. 1926	189.868	40.399	355.051	44.394	151.025
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Deknings-percentage
31 Dec. 1927		169.500		***	52
24 „ 1927		170.900		***	52
17 „ 1927		173.200		***	52
3 Dec. 1927	12.462	24.309	121.310	31.819	51
26 Nov. 1927	12.597	24.291	118.796	35.395	51
19 „ 1927	12.197	23.631	123.414	33.447	51
12 „ 1927	11.800	27.649	126.619	32.139	51
1 Jan. 1927	12.043	19.607	89.911	43.548	59
2 Jan. 1926	15.669	20.542	55.522	82.267	58
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis $\frac{2}{3}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
4 Jan. 1928	152.303	137.728	297.621	56.250	248.284
28 Dec. 1927	152.409	138.711	299.791	56.250	250.662
21 „ 1927	150.331	138.779	300.798	56.250	251.230
14 „ 1927	149.909	137.249	298.290	56.250	248.649
7 „ 1927	149.710	136.805	297.819	56.250	248.166
30 Nov. 1927	149.919	136.905	295.753	56.250	245.988
5 Jan. 1927	151.381	139.803	291.169	56.250	240.879
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Deknings-perc. ¹⁾
4 Jan. '28	48.294	91.716	13.618	142.730	34.325	21 $\frac{1}{2}$ / ₁₆
28 Dec. '27	48.579	74.449	14.562	123.975	33.447	24 $\frac{1}{8}$ / ₁₆
21 „ '27	42.984	64.955	18.445	102.902	31.352	25 $\frac{3}{8}$ / ₁₆
14 „ '27	41.309	54.744	8.721	101.842	32.410	29 $\frac{7}{16}$ / ₁₆
7 „ '27	47.386	55.069	7.434	109.828	32.655	27 $\frac{1}{8}$ / ₁₆
30 Nov. '27	41.275	57.355	18.372	95.183	32.764	28 $\frac{1}{8}$ / ₁₆
5 Jan. '27	36.098	103.203	11.527	141.057	31.327	20 $\frac{1}{2}$ / ₁₆
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarvan in het buitenl. ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen
5 Jan. '28	5.545	1.864	343	53	2.341	9	1.700
29 Dec. '27	5.545	1.864	343	53	2.166	8	1.674
22 „ '27	5.545	1.864	343	51	1.241	8	1.719
15 „ '27	5.545	1.864	343	50	1.396	7	1.737
8 „ '27	5.545	1.864	343	58	1.372	9	1.777
6 Jan. '27	5.549	1.864	341	84	5.128	16	2.071
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Buit.gew. voorsch. afd. Staat	Schat-kistbil-jetten ²⁾	Diver-sen ³⁾	Circulatie	Rekg. Courant	
					Parti-culleren	Staat
5 Jan. '28	23.900	5.884	27.739	58.639	9.929	43
29 Dec. '27	24.550	5.881	26.551	56.551	10.481	26
22 „ '27	24.550	5.880	25.793	55.806	10.460	32
15 „ '27	24.650	5.874	25.320	55.811	10.710	12
8 „ '27	25.000	5.869	25.512	56.233	10.703	34
6 Jan. '27	35.000	5.581	5.931	54.305	5.660	21
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

¹⁾ Waarvan beschikbaar 463 miljoen. ²⁾ In disconto genomen wens voorsch. v. d. Staat aan buitenl. regeeringen. ³⁾ Sluippost activa.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 9 Januari 1928.

De toon van de internationale fondsenmarkten is in de achter ons liggende berichtsweek nogal uiteenlopend geweest. Te Berlijn heeft afwisselend een opgewekte en een min of meer lusteloze stemming geheerscht, welke in het leven werden geroepen door de wisselende berichten omtrent plannen, welke zouden worden gekoesterd om de schadeloosstelling van het Duitsche Rijk op een bepaalde basis vast te stellen. Hieromtrent hebben allerlei geruchten de ronde gedaan. O.a. werd beweerd, dat men in Amerika voorstellen zou willen doen, teneinde een groote internationale leening te sluiten, uit de opbrengst waarvan alle internationale schulden betaald zouden kunnen worden, terwijl de jaarlijkse belasting voor Duitschland geringer zou worden, dan zij op het oogenblik, krachtens de Dawesvoorschriften is. Weliswaar heeft de beurs er niet op gerekend, dat dergelijke voorstellen ook dadelijk behandeld en aanvaard zouden worden, doch zij heeft toch gereagerd op de commentaren, die in verband hiermede zijn geleverd.

Te Parijs is de tendens voortdurend vast gebleven. Meer en meer wint de overtuiging veld, dat de stabilisatie van den franc zal kunnen plaats vinden kort na de aannemende verkiezingen. In verband hiermede worden allerlei bespiegelingen gehouden omtrent de „goudwaarde" van verschillende fondsen. In de eerste plaats werden staatsfondsen en bankaandeelen uit de markt genomen, omdat men verwacht, dat deze in de eerste plaats van een stabilisatie van het betaalmiddel zullen profiteren. Doch ook de overige markt was over het algemeen zeer opgewekt.

Te Londen is de handel gaandeweg afgenomen. Desniettegenstaande was de stemming over het algemeen vast, vooral voor de afdeling van beleggingspapieren. Hoewel de hoop op een spoedige verlaging van den discontovoet wel is gedaald, heeft men de mogelijkheid hiervan toch niet geheel uitgeschakeld, zoodat de groote beleggers niet ongeneigd bleken belangrijke posten uit de markt te nemen.

Te New York is de markt gedurende de berichtsperiode nogal verdeeld geweest en de stemming was over het algemeen niet opgewekt. Het heeft eenige onrust gewekt, dat de leeningen aan makelaars ter beurze opnieuw niet onbelangrijk zijn toegenomen en de vrees is gegroeid, dat de financieele autoriteiten in verband hiermede beperkende maatregelen zouden kunnen nemen. Intusschen heeft de geldmarkt nog geen aanleiding tot pessimistische gedachten gegeven.

Ten onzent is de markt over het algemeen kalm geweest, hoewel er enkele fondsen of groepen van fondsen waren, welke groote belangstelling hebben getrokken. Zoals gewoonlijk is de gang van zaken in de beleggingsmarkt rustig gebleven, hoewel een neiging tot verbetering viel op te merken. Voor inheemsche fondsen heeft dit in verband gestaan met de ruimere geldmarkt, voor sommige buitenlandse soorten, zooals Fransche en Belgische — van de laatste dienen de obligaties ten laste van Belgisch Congo te worden vermeld — heeft de stimulans van het buitenland een rol van beteekenis gespeeld. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 105 $\frac{7}{8}$, 106 $\frac{1}{8}$, 105 $\frac{5}{8}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 100 $\frac{3}{8}$, 100 $\frac{1}{4}$, 100 $\frac{11}{16}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Indië 1926: 98 $\frac{1}{16}$, 98, 97 $\frac{15}{16}$; 5 pCt. Mexico £100—1000 (Afg.); 9 $\frac{11}{16}$, 9 $\frac{1}{2}$, 9 $\frac{1}{8}$, 9 $\frac{1}{4}$; 5 pCt. Brazilië 1913 £20—100: 71 $\frac{3}{4}$, 72, 73 $\frac{1}{2}$; 8 pCt. Sao Paulo: 106 $\frac{15}{16}$, 107 $\frac{1}{2}$, 107 $\frac{3}{8}$.

Groote aandacht is voorts op aandeelen in industriële ondernemingen gevallen. Gedurende het grootste deel van de berichtsweek waren aandeelen Philips eenigszins verwaarloosd en viel aanbod op te merken. Tegen het einde echter ontstond plotseling weer ruime vraag, waartegenover onvoldoende materiaal kon worden gesteld, met het gevolg, dat de koers sprongsgewijze omhoog is gelopen. De overige soorten uit de hier besproken afdeling waren veel rustiger. In Jurgens en Margarine Unie zijn de variaties gering geweest. Ook voor kunstzijde is de belangstelling verminderd; tegen het slot viel alleen voor aandeelen Enka eenige vraag op te merken. Aandeelen Maekubee werden na de emissie van de nieuwe aandeelen in beperkte mate verhandeld, met slechts een klein verschil tusschen oude en nieuwe aandeelen. Aandeelen van Berkel liepen eenigszins op. Centrale Suiker Mij.: 104 $\frac{7}{8}$, 103 $\frac{1}{4}$, 101, 101 $\frac{1}{4}$; Hollandische Kunstzijde Industrie: 151 $\frac{1}{4}$, 151, 152 $\frac{1}{8}$; Jurgens: 235 $\frac{1}{4}$, 233 $\frac{3}{4}$, 235 $\frac{1}{2}$, 235; Maekubee: 115 $\frac{7}{8}$, 117 $\frac{1}{8}$, 117 $\frac{1}{4}$, 116 $\frac{3}{8}$; Ned. Kunstzijdefabriek: 410, 409 $\frac{1}{4}$, 405, 404 $\frac{1}{4}$, 410 $\frac{1}{2}$; Philips Gloeilampenfabrieken: 564 $\frac{1}{2}$, 561, 552, 565, 577; Zweedsche Lucifers Mij.: 370 $\frac{1}{2}$, 368 $\frac{3}{4}$, 360 (ex div.), 365, 370.

De markt voor tabaksaandeelen was onregelmatig. Terwijl in den aanvang van de berichtsweek goede vraag bestond voor Javasorten, waartegenover Sumatrasorten

eenigszins aangeboden waren, veranderde dit beeld tegen het einde. De vraag voor Sumatra aandelen heeft toen in verband gestaan met geruchten, volgens welke de aanstaande oogst goede partijen zandblad en voetblad zou bevatten, welke soorten in de eerste plaats voor Amerika geschikt worden geacht. Arendsburg: 674½, 674, 673½, 675½; Besoeki Tabak: 542, 544, 540; Deli Batavia: 575, 571½, 561½, 574, 577½; Deli Mij.: 478½, 465½, 469, 471; Oostkust: 277½, 271½, 274½, 278½; Senembah: 517, 510½, 509, 515½; Soekowono: 390 (ex div.), 389, 387, 385.

De rubbermarkt is vrijwel onbewogen gebleven. Wel zijn vrij groote koersverschillen voorgekomen in aandelen Nederlandsch-Indische Rubber- en Koffie Cultuur Mij., doch deze hebben in verband gestaan met berichten, dat een gedeelte van de gronden dezer maatschappij waren verkocht. Amsterdam Rubber: 323½, 324½, 321½, 323¾; Deli Batavia Rubber: 256½, 258½, 253½; Hessa Rubber: 425½, 421, 425; Indische Rubber: 411½, 401, 406; Java Caoutchouc: 219, 224½, 220¼, 220¾; Kali Telepak: 249½, 257, 251, 250; Kendeng Lemboe: 440½, 431 (ex div.), 426, 429½, 426; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 339, 349½, 363, 354; Oost Java Rubber: 402½, 400, 404½, 406½; R'dam Tapanoeeli: 172¾, 170½, 171½, 170; Serbadjadi: 334¾, 335, 332, 325½, 335; Sumatra Caoutchouc: 276½, 274½, 272, 276½; Sumatra Rubber: 301¾, 304½, 301¾, 302; Vereenigde Indische Cultuur Ondernemingen: 204¼, 203¾, 201, 202; Intercontinental Rubber: 207½, 213½, 20¾ (ex div.), 209½.

Suikeraandelen zijn op den achtergrond getreden. Kooplust bestond vrijwel niet, zoodat de aandelen een lichte afbrokkeling te zien hebben gegeven. Later is evenwel eenige verbetering ingetreden. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 184, 185, 182, 182½; Handelsvereen. Amsterdam: 813½, 808½, 804, 800½, 807; Javasche Cultuur Mij.: 425, 422, 417½, 416, 412; Kalibagor: 451½, 450, 448½, 449; Moormann: 428, 434½, 440; Ned.-Ind. Suiker Unie: 302, 301½, 304¾, 308; Pagottan: 314, 310½, 304; Poerworedjo: 126, 129¾, 128½, 127¾; Sindanglaet: 458 (ex div.), 458; Suiker Cultuur Mij.: 305, 309½, 306¾, 305, 301; Tjepper: 823, 820, 810, 808; Watotoelis Poppoh: 863, 861, 850, 841.

De petroleumafdeling heeft een eigenaardig verloop gehad, in zooverre, dat aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij vrijwel niet werden verhandeld, doch dat hiertegenover goede belangstelling is ontstaan voor enkele van de andere soorten. Tot deze moeten in de eerste plaats aandelen Steana Romana worden gerekend, welke gevraagd waren in verband met de verwachte stabilisatie van de Leu. Voorts bleken aandelen Peudawa tot iets hogere koersen uit de markt te worden genomen. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 333, 323½ (ex div.), 322¼, 322; Geconsolideerde Holl. Petr. Cy.: 197½, 195½, 201, 205; Kon. Petr. Mij.: 357, 345½ (ex div.), 347, 344½; Perlak Petroleum: 75½, 74, 75, 74½; Peudawa: 16¾, 17½, 18¾, 19; Marland Oil: 35¾, 35, 36½, 36½.

Scheepvaartandelen waren weinig opgewekt en de koersen zijn dientengevolge eenigszins achteruit gelopen: Holland-Amerika Lijn: 87½, 88½, 85¾, 86; Java-China-Japan Lijn: 132¾, 131¾; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 97½, 98½, 98, 97; Ned. Scheepvaart Unie: 201½, 199, 199¾; Stoomvaart Mij. Nederland: 197½, 199¾, 196¾.

De afdeling voor aandelen in mijnondernemingen was stil, met uitzondering van aandelen Boeton, welke een belangrijke koerswinst konden behalen, in verband met geruchten, volgens welke de maatschappij groote bestellingen op haar product zou hebben verkregen. Alg. Exploratie Mij.: 62½, 61½, 62¾, 61½; Billiton 1e Rubric: 910, 915, 912; Boeton Mijnbouw Mij.: 128¾, 132¾, 146¾, 143¾, 139¾; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 78¾, 77¾, 77¾; Ned. Surinaamsche Goud Mij.: 18, 16¾, 16¾; Redjang Lejong: 140, 144½; Singkep Tin Mij.: 451, 458, 450¾, 446.

Bankaandelen waren vast voor de vooraanstaande soorten. Amsterdamsche Bank: 181, 183½, 185¾, 184¾; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 69¾, 68¾, 69; Incasso Bank: 127¾, 128; Javasche Bank: 332; Koloniale Bank: 277, 278¾, 274, 276¾; Ned.-Ind. Handelsbank: 178, 178½, 176; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 176¾, 175¾, 176¾, 176; R'damsche Bankvereen.: 96, 96½, 97½; Twentsche bank: 144¾.

De Amerikaanse markt was eerder iets lager, in overeenstemming met de beurs te New York. American Car & Foundry: 112½, 108¾ (ex div.); American Smelting & Refining Cy.: 181¾, 182½, 177¾, 179¾; Anaconda Copper: 115½, 1167½, 112½, 115; Studebaker: 60¾, 62½, 60¾; United States Steel Corporation: 153½, 151½, 150¾ (ex div.), 150¾; Atchison Topeca: 193¾, 189¾, 193¾; Baltimore & Ohio: 116¾, 118, 117¾; Erie: 64¾, 65¾, 64¾; New York Ontario & Western: 317½, 321½, 31¾, 32; St. Louis & San Francisco: 110¾, 110¾, 115½, 116; Union Pacific: 192½, 193¾, 190 (ex div.), 190; Wabash Railway: 65¾, 64½, 637½, 65½, 64½.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

10 Januari 1928.

Reeds in ons vorige weekbericht hebben wij voor de Engelse markt een toename der vraag naar tarwe kunnen rapporteren, welke in de allereerste dagen van het nieuwe jaar te constateeren viel. Op het vasteland had echter die verbetering van den kooplust zich nog niet uitgebreid, doch later is ook daar betere vraag ontstaan, zoodat naar Duitschland, Nederland en België meer zaken werden afgesloten. In Engeland was het vooral Manitoba-tarwe, welke in ruime mate werd gekocht, terwijl op het vasteland naast Noord-Amerikaansche soorten ook meer aandacht gewijd werd aan nieuwe Plata tarwe. De op 3 Januari in Noord-Amerika tot stand gekomen matige prijsverbetering hield verband met de verbeterde Europeesche vraag, alsmede met het ongunstige weder in de Vereenigde Staten voor de te velde staande wintertarwe. Algemeen wordt nu bericht, ook door het Ministerie te Washington, dat waarschijnlijk de zeer lage temperaturen, welke den laatsten tijd in de Vereenigde Staten zijn voorgekomen, schade aan de wintertarwe hebben berokkend. Weliswaar is deze laatste periode van koud weder vrij algemeen voorafgegaan door sneeuwval, doch er zijn toch nog verschillende streken in het wintertarwegebied der Vereenigde Staten, waar dit niet het geval is geweest, terwijl in andere gebieden weder geklaagd wordt over het onvoldoende vochtgehalte van den bodem. De prijsverhooging werd in Europa betaald en had geen belemmerenden invloed op de toename van de omzet. Ook Argentinië was hooger, doch in de tweede helft der week was zoowel in de Vereenigde Staten en Canada als aan de Argentijnsche termijnmarkten de stemming weder wat minder vast. Van groote betekenis is echter de daarmede gepaard gaande prijsverlaging niet geweest evenmin als trouwens de prijsstijging van het begin der week. Reeds geruimen tijd ondergaan de tarweprijzen weinig verandering, en gedeeltelijk schijnt dat het gevolg te zijn van de standvastige houding van de Canadeesche tarwe pool, welke bij afnemende Europeesche vraag zich telkens verzet tegen prijsdaling, terwijl bij vaste markten gewoonlijk een kleine prijsstijging reeds voldoende is om den kooplust in de invoerlanden te doen afnemen. Dat in de tweede helft der week de tarwemarkt in de uitvoerlanden weder wat minder vast werd, wat ten slotte ook weder is samengegaan met eenige vermindering van den omzet in Engeland, heeft samengehangen met de nog steeds uitstekende weersomstandigheden waaronder in Argentinië de tarweoogst plaats vindt, zoodat men er reeds op rekent dat de opbrengst nog grooter zal zijn dan de laatste raming van 30 miljoen quarters, alsmede met het feit, dat de temperatuur in de Vereenigde Staten eenige verhooging onderging. De wereldverschepingen waren deze week weder klein, vooral wegens geringe afladingen van Noord-Amerika, hetgeen wel verband zal houden met den beperkten omvang der Europeesche inkoop in de laatste weken van 1927. Aanzienlijke toename hebben de verschepingen van Argentinië en Australië ondergaan en blijkbaar beginnen de verschepingen van nieuwe tarwe uit het Zuidelijk halfrond nu tot flinke ontwikkeling te komen. Verdere vermeerdering der wereldverschepingen is dan ook voor de eerstvolgende weken wel waarschijnlijk. Na de wat flauwere houding der tarwemarkt gedurende de laatste dagen der week sloot Chicago op 9 Januari in vergelijking met de markt van 31 December onveranderd tot iets lager. Te Winnipeg bedroeg de verlaging per saldo ongeveer ¼ dollarcent per 60 lbs. en aan de termijnmarkten te Rosario en Buenos Aires 5 à 10 centavos per 100 KG.

Gedurende het koude weder, dat aan het einde van 1927 en gedurende de eerste dagen van het nieuwe jaar in Europa heeft geheerscht, was daar over het algemeen het te velde staande wintergraan voldoende door sneeuw tegen de koude beschut, doch intusschen is bij de stijging der temperatuur in de meeste landen de sneeuw weder verdwenen. Daarbij is tot nog toe nergens in Centraal- of West-Europa gebleken, dat het winterweder den stand van het graan benadeeld heeft, doch nu de sneeuw verdwenen is, is het te hopen, dat niet plotseling nieuwe koude intreedt. Uit Rusland blijven over het algemeen de berichten nog steeds niet gunstig.

Voor rogge was deze week in Duitschland en Nederland de vraag wat beter. De verschepingen uit Noord-Amerika zijn nu reeds geruimen tijd klein en het ligt voor de hand, dat dientengevolge meer kooplust voor rogge gaat ontstaan, ook al is het verschil tusschen de prijzen van tarwe en rogge tegenwoordig zoo klein, dat daardoor de vraag naar rogge aanzienlijk wordt beperkt. In Noord-Amerika is men echter van meening, dat toch spoedig zal blijken, dat Europa behoefte heeft aan het overschot, dat in Noord-Amerika nog aanwezig is en dat, wegens de groote verschepingen in de eerste helft van het seizoen, veel kleiner

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Aires			Soorten	9 Jan. 1928	2 Jan. 1928	10 Jan. 1927
	Tarwe Mei	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Febr.	Maïs Febr.	Lijnzaad Febr.				
7 Jan. '28	130 $\frac{1}{8}$ ¹⁾	87 $\frac{3}{8}$ ¹⁾	53 $\frac{1}{8}$ ¹⁾	10,90	7,95 ³⁾	14,75	Tarwe (Hardwinter II) ... ¹⁾	13 $\frac{1}{2}$	13,40	15,40
31 Dec. '27	126 $\frac{1}{8}$ ²⁾	81 $\frac{3}{8}$ ²⁾	51 $\frac{1}{8}$ ²⁾	10,85	7,85 ³⁾	14,45	Rogge (No. 2 Western) ... ¹⁾	12,70	12,50	12,20
7 Jan. '27	138 $\frac{3}{8}$	79 $\frac{1}{2}$	49 $\frac{3}{8}$	11,—	5,60	14,20	Maïs (La Plata) ... ²⁾	200,—	200,—	164,—
7 Jan. '26	176 $\frac{1}{8}$	86 $\frac{3}{8}$	45 $\frac{1}{2}$	14,85	7,85	16,10	Gerst (48 lbs. malting) ... ³⁾	246,—	250,—	218,—
7 Jan. '25	179 $\frac{3}{8}$	128 $\frac{7}{8}$	62	15,75	11,—	23,80	Haver (Canada 3) ... ¹⁾	13,—	13,—	11,40
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ... ¹⁾	13,65	13,65	11,65
							Lijnzaad (La Plata) ... ³⁾	350,—	346,—	355,—

1) per Mrt. 2) per Dec. 3) per Jan.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	1/7 Jan. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	1/7 Jan. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	1928	1927
Tarwe.....	55.572	55.572	49.405	—	—	5.000	55.572	54.405
Rogge.....	268	268	10.003	—	—	—	268	10.003
Boekweit.....	480	480	—	—	—	—	480	—
Maïs.....	20.468	20.468	58.953	6.252	6.252	6.400	26.720	65.353
Gerst.....	5.083	5.083	9.550	420	420	602	5.503	10.152
Haver.....	1.945	1.945	200	—	—	—	1.945	200
Lijnzaad.....	6.500	6.500	5.115	13.419	13.419	—	19.919	5.115
Lijnkoek.....	7.360	7.360	2.239	—	—	—	7.360	2.239
Tarwemeel.....	5.757	5.757	2.330	—	—	1.834	5.757	4.164
Andere meelsoorten.....	427	427	380	—	—	—	427	380

is dan anders. De roggeprijsen aan de termijnmarkt te Chicago handhaven zich dan ook goed en fluctueerden ook deze week weder zeer weinig.

Maïs is in den loop der week weder vaster geloopt en vooral in de eerste dagen van het jaar werden voor oude Platamaïs in Engeland en ook in Nederland en België hogere prijzen betaald, nadat aan de Engelsche markt de vraag was toegenomen en ook in de andere genoemde landen de kooplust voor spoedige Platamaïs levendig bleef, waarbij in België de markt den steun ondervond van geregelde verkoopen naar den Duitschen Boven-Rijn. In Noord-Duitschland bleven de zaken in spoedige maïs nog bemoeilijkt wegens de gesloten waterwegen, maar vermindering in de verschepingen van Argentinië was aanvankelijk nog een voldoende tegenwicht tegen de ongunstige Hamburgsche markt. Ook was Argentinië vast met vooral vrij wat hogere prijzen voor nieuwe Platamaïs. De vooruitzichten voor den nieuwen oogst blijven echter uitstekend en de verhoogde prijzen voor nieuwe Platamaïs werden in Europa slechts bij uitzondering betaald. Aan het einde der week is daarvoor dan ook in Argentinië een vrij sterke reactie ingetreden, waarvan ook oude maïs eenigszins den invloed ondervond. De grondtoon der markt voor oude maïs blijft echter vast, omdat in Roemenië en Zuid-Afrika slechts zeer weinig maïs ter verscheping komt en in Noord-Amerika de exportzaken weder worden belemmerd door eenige prijsverhooging, die te Chicago plaats vond.

De zaken in voergerst ondergingen den laatsten tijd sterk den invloed der hooge prijzen, waardoor de omzet bijna overal zeer beperkt is. Daarbij heeft aan de termijnmarkten te Winnipeg de gerstprijzen in den loop der week een vrij sterke verlagende ondergaan, zoodat Amerikaanse gerst geleidelijk lager te koop kwam. In Nederland had dit wel een vermeerdering der zaken ten gevolge, doch tot grooten omzet kwam het niet, evenmin als in Duitschland. Ook in stoomende Donau-gerst zijn de zaken slepend. In vergelijking met het einde van 1927 worden voor Argentijnsche gerst ter verscheping in de eerste maanden van het jaar vrij wat hogere prijzen gevraagd, hetgeen tot vermindering van den omzet heeft geleid.

In haver worden nog altijd weinig zaken gedaan. Uit Argentinië nemen de verschepingen van nieuwe haver toe, doch voor Argentijnsche haver zijn de vraagprijzen gestegen, hetgeen in Engeland de zaken bemoeilijkte. Op het vasteland bestaat al evenmin veel belangstelling voor buitenlandsche haver en afgezien van enkele zaken in Platahaver, bepalen in Nederland de zaken zich grootendeels tot Noord-Duitsche haver.

SUIKER.

Ook de afgelopen week stonden de groote markten over het algemeen nog onder den kalmeerenden invloed der afgelopen feestdagen.

In Amerika toonden raffinadeurs en speculanten in het midden der week plotseling belangstelling voor Cuba

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.i.f. Jan./Feb.	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
9 Jan. '28	f 17 $\frac{15}{16}$	32/9	13/9	—	4,61
2 Jan. '28	" 17 $\frac{15}{16}$	32/9	13/9	—	—
9 Jan. '27	" 22 $\frac{11}{16}$	38/3	18/-	16/3	5,12
9 Jan. '26	" 17.—	31/9	14,3	11/6	4,11
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	f 11 $\frac{13}{32}$	18/-	—	—	3,26
	basis 99°				
	f 14 $\frac{13}{32}$				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3p. 100 KG.

en andere koloniale suiker voor Januari afscheep, zoodat hierin vrij belangrijke zaken tot stand kwamen tot 2 $\frac{1}{2}$ d.c. c. & fr. New York.

Op de termijnmarkt waren geen groote fluctuaties merkbaar.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 39.000 tons, de versmeltingen 30.000 tons tegen 33.000 tons in 1927 en de voorraden 179.000 tons tegen 181.000 tons.

De Cuba-statistiek was als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Cubaansche tot ult.	4.508.521	4.884.658	5.125.970
Weekontv. afscheephavens ..	10.200	9.684	6.456
Totaalsedert 1 Jan.—31 Dec...	4.350.197	4.730.929	5.008.223
Weekexport.....	56.313	41.094	31.974
Totale export sedert 1/1-31/12	4.070.403	4.660.136	4.958.390
Voorraad Afscheephavens ...	212.314	69.741	107.418
Voorraad Binnenland	76.000	—	107.415

In Engeland ondergingen de termijnnoteringen na genoeg geen verandering.

De Zichtbare voorraden waren volgens Czarnikow:

	1927/28	1926/27	1925/26
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Dec.	996.000	993.000	1.049.000
Tsjechoslowakije 1 Dec.	789.000	629.000	780.000
Frankrijk 1 Dec.	450.000	399.000	379.000
Nederland 1 Dec.	199.000	212.000	173.000
België 1 Dec.	165.000	129.000	169.000
Polen 1 Dec.	229.000	220.000	212.000
Engeland 1 Dec. geïmpt. suiker	178.000	354.000	305.000
Engel. 1 Dec. Binnenl. suiker	33.000	18.000	—
Totaal Europa..	3.039.000	2.954.000	3.067.000
V.S. Atlant. havens 4 Jan. ...	170.000	181.000	76.000
Cuba 31 Dec.	218.000	69.000	132.000
Totaal	3.427.000	3.204.000	3.275.000

Op Java was de markt prijshoudend gestemd en konden prijzen voor Superieur in den loop der week met ongeveer $f \frac{3}{8}$ aantrekken.

De afscheep gedurende December bedroeg 185.500 tons. Hier te lande had de markt de afgelopen week een kalm verloop en bleven prijzen vrijwel op hetzelfde niveau. Aan het slot was de stemming lusteloos en noteeringen waren als volgt: Januari $f 17\frac{3}{4}$; Maart $f 18$; Mei $f 18\frac{3}{8}$; Augustus $f 18\frac{1}{4}$ en December $f 18\frac{1}{4}$, alles aanbod met koopers tot $f \frac{1}{8}$ a $f \frac{1}{4}$ lager. De omzet bedroeg deze week ongeveer 1300 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons. Manchester, d.d. 4 Januari 1928.

Sinds de publicatie van ons laatste rapport veertien dagen geleden, is de Amerikaansche katoenmarkt vrij vast gebleven. In deze periode steeg de markt in Liverpool ongeveer 20 punten, doch gisteren had er weer een daling plaats, zoowel in New York als in Liverpool, resp. van 53/75 punten en 19/22 punten. Egyptische soorten zijn eveneens vaster, daar F.G.F. Sakel „spot” gisteren 17.90 d. noteerde. Gedurende de drie dagen, dat Liverpool de vorige week geopend was, zijn er flinke zaken gedaan en bedroegen loco-verkoop 21.000 balen.

Gedurende de laatste dagen van het oude jaar was er meer vraag naar Amerikaansche garens. Er werden enkele flinke hoeveelheden, zoowel in grovere nummers als in dhooty garens afgesloten, doch of deze kwanti bestemd zijn voor reeds geboekte orders of niet, valt moeilijk te zeggen. Voor Indië zijn in de vorige week flinke orders geplaatst, zoowel in fijne mule als in ring bundelgarens. Ook in getwijde garens voor de binnenlandsche markt werden enkele flinke posten afgesloten en de vraag blijft nog voortduren. Gisteren ging er echter niet veel om. Spinners hebben hunne prijzen verhoogd en hoewel er voldoende vraag is, loopt het prijsidee van koopers en verkoopers te veel uiteen, zoodat dan ook slechts kleine hoeveelheden geboekt werden. Ook het flauwer worden van katoenprijzen gedurende het laatste uur in den namiddag, hield zaken tegen. Men beweert, hoewel nog niet officieel, dat door de werkgevers aan de vakverenigingen zal worden voorgesteld een verlaging der loonen en een verlenging van den werktijd. Wij zullen waarschijnlijk hierover binnenkort wel meer vernemen.

Wat Egyptische garens betreft zijn verleden week enkele flinke orders in diverse soorten cops geboekt, hoewel er gisteren weinig omging. Indië toont veel belangstelling voor getwijde garens, doch de limites vandaar zijn over het algemeen te laag om tot zaken te leiden.

Het afgelopen jaar sloot met vaste doekprijzen en de toestand van de markt is gezond. Er bestond een goede vraag, voornamelijk van Indië, terwijl er meer zaken gedaan zijn in dhooties en lichte gebleekte en bedrukte doeksoorten. Hoewel de juiste style en soort van deze transacties niet altijd bekend is, blijkt wel uit de betere positie van fabrikanten, dat er meer orders zijn afgesloten. Indië dringt algemeen op vlugge levering aan, hetgeen in overeenstemming is met de jongste resoluties van de Marwarri Chamber of Commerce in Calcutta. Tot gisterenavond waren prijzen over het algemeen vast en men zal nu moeten afwachten, of de daling van prijzen van het ruwe materiaal wederom een periode van onzekerheid ten gevolge zal hebben. Over het algemeen echter is men wel wat meer optimistisch gestemd, ook al doordat verschillende markten meer belangstelling beginnen te toonen, die echter nog niet van voldoende kracht is om verkoopers in staat te stellen hun marges te vergrooten.

Liverpoolnoteeringen Oost. koersen 20 Dec. 3 Jan.
 21 Dec. 4 Jan. T.T. op Br.-Indië $1/6\frac{3}{4}$ $1/6\frac{1}{4}$
 F.G.F. Sakellaridis 17,25 17,65 T.T. op Hongkong $2/0\frac{1}{4}$ $2/0\frac{3}{8}$
 G.F. No. 1 Oomra. 8,00 7,90 T.T. op Shanghai $2/7$ Vacantie

KOFFIE.

De stemming bleef in de afgelopen week onveranderd, dat wil zeggen: prijshoudend met beperkten omzet. In Brazilië bleven de prijzen van Santos koffie voor een groot deel ongewijzigd, terwijl zij in enkele gevallen een fractie opliepen; die van Rio waren eveneens een fractie hooger. Palembang Robusta liep bij beperkt aanbod ongeveer $\frac{1}{2}$ ct. op.

Aan de termijnmarkt zakten de prijzen eerst iets in, om zich daarna wederom enigszins te herstellen, waardoor de noteeringen bij het afsluiten van dit bericht slechts $\frac{1}{2}$ a $\frac{1}{4}$ ct. lager stonden dan een week geleden.

Nieuws van beteekenis werd niet ontvangen, behalve eene

particuliere raming van den volgenden Rio-oogst van 2.750.000 balen (van andere zijde was deze oogst aan het einde van het vorig jaar geraamd op $2\frac{1}{2}$ miljoen balen). Tevens werden alhier per post nadere mededeelingen ontvangen betreffende het weder in het binnenland van Brazilië tegen het einde van het vorig jaar. Tot nu toe stemmen alle berichten hierin overeen, dat zij het weder als zeer ongunstig kenschetsen, daar na de zeer hevige regens van eenigen tijd geleden een periode van te groote droogte ingetreden is, waardoor de ontwikkeling van het jonge loof zeer veel te wenschen zou overlaten.

De dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in December de aanvoer geweest is als volgt:

	1927	1926	1925
	bn.	bn.	bn.
in Europa	1.079.000	791.000	692.000
„ Ver. Staten v. Amerika	1.145.000	1.058.000	1.079.000
Totaal	2.224.000	1.849.000	1.771.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende het jaar 1927 bedroegen 21.530.000 balen tegen 20.600.000 balen in 1926 en 19.270.000 balen in 1925.

De Afleveringen in December waren:

	1927	1926	1925
	bn.	bn.	bn.
in Europa	935.000	784.000	661.000
„ Ver. Staten v. Amerika	1.063.000	969.000	980.000
Totaal	1.998.000	1.753.000	1.641.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende het jaar 1927 waren 21.539.000 balen tegen 20.649.000 balen in 1926 en 18.969.000 balen in 1925.

Vanaf 1 Juli tot 31 December waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen 10.867.000 balen tegen 10.263.000 balen in 1926 en 10.220.000 balen in 1925, terwijl de Afleveringen bedroegen 11.001.000 balen tegen 10.009.000 balen in 1926 en 10.097.000 balen in 1925.

De zichtbare voorraad was op 31 December 1927 in Europa 1.648.000 balen tegen 1.504.000 balen op 1 December. In Amerika bedroeg hij 768.000 balen tegen 686.000 balen op 1 December. In Europa en in Amerika tezamen was de zichtbare voorraad dus op 31 December 1927 — 2.416.000 balen tegen 2.190.000 balen op 1 December. Hij bedroeg op 31 December 1926 — 2.475.000 balen en op 31 December 1925 — 2.524.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 31 December 1927 — 5.268.000 balen tegen 5.365.000 balen op 1 December en 4.911.000 balen op 31 December 1926 (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Sao Paulo, waarvan het cijfer van 31 December 1927 nog niet bekend is, doch die op 1 December 1927 bedroegen 12.271.000 balen en op 31 December 1926 5.990.000 balen).

De prijzen van gewoon goel beschreven Superior Santos op prompte verschepping zijn thans ongeveer 95/6 a 97/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 99/- a 100/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verschepping, bedragen 66/3 a 67/6.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogblik:

Palembang Robusta, Januari-verschepping, $33\frac{1}{4}$ ct.; Palembang Robusta, Februari-verschepping, $33\frac{1}{2}$ ct., alles per $\frac{1}{2}$ KG., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officiele loco-noteering bleef onveranderd 60 ct. per $\frac{1}{2}$ KG. voor Superior Santos en 46 ct. voor Robusta.

De noteeringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd contract basis Santos Good			
	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.
10 Jan.	$48\frac{7}{8}$	47	46	—	$42\frac{1}{2}$	$41\frac{1}{2}$	$40\frac{1}{2}$	$39\frac{1}{8}$
3 „	$48\frac{7}{8}$	47	46	—	$42\frac{7}{8}$	$41\frac{3}{4}$	$40\frac{3}{4}$	$39\frac{3}{4}$
27 Dec.	$48\frac{7}{8}$	47	46	—	$42\frac{5}{8}$	$41\frac{1}{2}$	$40\frac{5}{8}$	—
20 „	$48\frac{7}{8}$	47	46	—	$41\frac{3}{4}$	$40\frac{3}{4}$	$39\frac{3}{4}$	—

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Maart	Mei	Sept.	Dec.
9 Jan.	\$ 13,38	\$ 13,32	\$ 13,13	\$ 13,05
30 Dec.	„ 13,45	„ 13,35	„ 13,16	„ 13,05
27 „	„ 13,55	„ 13,40	„ 13,25	„ 13,13
19 „	„ 13,12	„ 13,07	„ 12,95	„ —

Rotterdam, 10 Januari 1928.

OVERZICHT VAN DE KOFFIEMARKT IN 1927.

Wij ontleenen aan het overzicht van de koffiemarkt in 1927, door de Vereeniging voor den Goederhandel te Rotterdam opgesteld, de volgende gegevens:

Productie. De wereld-opbrengst (onder aftrek van het in de productielanden voor eigen verbruik benoedigde), herleid tot balen van 60 K.G., wordt aangenomen als volgt:

	1925/26	1926/27	1927/28
Santos.....	10.129.000 bn.	9.986 000 bn.	16.500.000 bn.
Rio	3.955.000 "	3.599.000 "	5.250.000 "
Victoria	913 000 "	940.000 "	1.200.000 "
Overig Brazilië	464.000 "	771.000 "	900.000 "
Ned. Oost-Indië	1.174.000 "	1.339.000 "	1.300.000 "
Columbia	2.375.000 "	1.850.000 "	2.500.000 "
Venezuela.....	902.000 "	923.000 "	900.000 "
Overige Milds.	4.275.000 "	3.508 000 "	4.000 000 "
	24.187.000 bn.	22.916.000 bn.	32.550.000 bn.

Afgaande op de beschikbare uitvoercijfers kan het wereldverbruik (met uitzondering van wat de productielanden zelf gebruiken) voor 1927 geraamd worden op minstens 22.000.000 balen van 60 KG.

Zichtbare Wereldvoorraad op 31 December:

	1927	1926	1925
	Balen	Balen	Balen
Voorraad volgens Statist.	5.268.000	4.911.000	5.164.000
„ Binnenl. Sao Paulo *	13 250.000	6 209.000	4.383.000
Totaal...	18.518.000	11.120.000	9.547.000

* geraamd

Uit deze cijfers blijkt, dat zoowel de productie als de zichtbare voorraad het afgelopen jaar enorm is toegenomen. De vermeerdering van den zichtbaren wereldvoorraad is alleen toe te schrijven aan de vermeerderde voorraden in het binnenland van Sao Paulo. Indien de geraamde cijfers juist blijken te zijn, bedraagt de stijging met het vorige jaar vergeleken meer dan 100 pCt. en vergeleken met 1926 meer dan 300 pCt. Deze groote voorraden zijn het gevolg van de politiek van het Verdedigings-Instituut, dat evenals het vorige jaar ook gedurende het afgelopen jaar de dagelijkse aanvoeren uit het binnenland naar de haven van Santos beperkt heeft tot hoeveelheden, voldoende om aan de vraag voor uitvoer en eigen gebruik te kunnen tegemoetkomen en daarnaast een betrekkelijk kleinen voorraad in die haven te onderhouden. Het overschot van den oogst werd, evenals in de laatste jaren, in het binnenland teruggehouden en hierop werden, uit de opbrengst van in Engeland en in Amerika gesloten leeningen, aan de planters voorschotten verstrekt. Ook de aanvoeren te Rio en in de andere uitvoerhavens werden, voor zoover noodig, op dezelfde wijze gelimiteerd.

De koffieprijzen zelf zijn in den nazomer, vooral door de samenwerking van het „Instituut tot Permanente Verdediging van de Koffie" van Sao Paulo met de andere koffie producerende Staten van Brazilië en verder door de groote vraag uit Europa en Amerika, waar men steeds op lagere prijzen had gehoopt, sterk opgelopen.

De feitelijke stabilisatie van den Braziliaanschen wisselkoers in Februari 1927, gevolgd door de wettelijke in het afgeopen najaar, is aan den handel zeer ten goede gekomen.

Invoeren in Nederland:

Herkomst	1927	1926	1925
	bn.	bn.	bn.
Nederlandsch Oost-Indië ..	477.500	511.600	417.100
Brazilië	956.700	979.600	916.600
Centr. Amerika en W.-Indië	641.200	631.600	688.200
Afrika	49.800	43.200	76.700
Verschillende landen	119.400	112.000	128.400
Tezamen	2.244.600	2.278.000	2.227.000

Afleveringen in Nederland:

	1927	1926	1925
	bn.	bn.	bn.
Alle soorten	2.264.000	2.344.000	2.059.000

Voorraad in Nederland op 31 December:

Herkomst	1927	1926	1925
	bn.	bn.	bn.
Nederlandsch Oost-Indië	111.600	114.900	133.800
Brazilië	123.700	152.400	154.800
Centr. Amerika en West-Indië ..	75.700	64.800	106.300
Afrika	6.300	4.100	5.500
Verschillende landen	2.600	3.000	5.000
Tezamen	319.900	339.200	405.400

Omzet Ternijnmarkt:

Herkomst	1927	1926	1925
	bn.	bn.	bn.
Rotterdam	783.500	1.240.000	977.500
Amsterdam	1.256.000	1.478.500	1.627.500
Totaal Nederland	2.039.500	2.718.500	2.605.000

THEE.

In de afgelopen week werden de Londensche theeveilingen weder hervat. De markt opende aarzelend met een onzekere tendens. Het vertrouwen bij de koopers is blijkbaar nog niet teruggekeerd. Er werd afgedaan op een niveau dat $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ d. lager was dan voor de vacantie.

Later in de week werd de markt nog onregelmatiger en gaf een verdere prijsdaling te zien, die echter in vele gevallen niet door verkoopers aanvaard werd, zoodat een groot deel van het aanbod onverkocht bleef.

Op het eind van de week trok de markt iets aan, doch de Javatheeveiling sloot op een niveau, dat gemiddeld $\frac{1}{4}$ tot 1 d. lager was dan in December. Goede kwaliteiten waren nagenoeg prijshoudend. Ordinair daarentegen vrijwel verwaarloosd.

De afleveringen van thee uit entrepôt in Londen gedurende December bleven ca. 5 miljoen lbs. ten achter bij die van de overeenkomstige maand van 1926, terwijl de aanvoeren nog steeds die van verleden jaar overtreffen, zoodat het geen twijfel laat, dat de voorraden nog verder boven het peil van het vorige jaar zijn gestegen.

VRACHTENMARKT.

Door de vele vacaties ging op de vrachtenmarkten slechts weinig om en de vrachten vertoonden nagenoeg geen verandering sinds het vorige bericht.

Onderstaand staatje geeft een overzicht van de hoogste en laagste vrachten welke gedurende het afgelopen jaar op de verschillende vrachtenmarkten werden betaald.

Engeland. (Wales).

Kolen.	Hoogste vracht.	laagste vracht.
Rouaan	5/-	3/3
Gibraltar	9/-	6/6
West-Italië.....	12/-	7/-
Port Said.....	14/-	8/9
Las Palmas.....	11/-	7/6
Buenos Aires.....	15/-	10/6

Noord-Amerika.

Kolen.	Hoogste vracht.	laagste vracht.
West-Italië.....	\$ 4.-	\$ 2.-
Beneden La Plata havens.....	„ 5.15	„ 3.15
Rio	„ 5.-	„ 3.-
Graan. (Northern range).		
U.K.	3/6 p.qtr.	3/3 p.qtr.
Continent	24 šc. p. 100 lbs.	10 šc. 100 lbs.
Middellandsche Zee.....	4/6 p.qtr.	4/6 p.qtr.
U.K./Continent.....	40/-	29/6

Zuid-Amerika.

U.K./Continent (San Lorenzo)	35/-	18/6
Middell. Zee („ „).....	30/-	23/-
U.K.Continent (Buenos Ayres).....	32/-	18/-
Middell. Zee („ „).....	25/-	17/-
Salpeter.....		
Continent.....	36/9	27/6
Ver. Staten (Atlantische zijde).....	\$ 5.50	\$ 5.10

Oosten.

Britsch-Indië. Middell. Zee/U.K./Cont.	29/3 d.w.	20/-
Saigon. „ „ „	33/9	25/-
Burmah. U.K./Continent	35/-	26/9
Wladivostock. „ „	37/6	25/-
Australië. (Zuid of Victoria) Middell. Zee U.K./Continent.....	49/6	36/3
Zuid-Afrika. Durban/Singapore (kolen)	17/-	10/-
Mauritius. U.K.	35/6	23/6

Donau.

Graan. Continent.....	20/-	15/-
Zwarte Zee.		
Graan. Continent.....	16/6	11/6
Middellandsche Zee.		
Erts. Melilla/Rotterdam.....	6/6	4/9
Bona/Rotterdam.....	6/-	4/-
Hornillo Bay/Middlesbro.....	8/6	7/4½
Fruut. Spanje/U.K.	25/- p. 100 c.v.	16/-
Golf van Biscaye.		
Erts. Bilbao/Rotterdam	6/6	5/6
„ /Cardiff.....	7/-	6/-
„ /Middlesbro	7/6	6/6

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Almelo - Dordrecht - Enschede - Hengelo -
Oldenzaal - Utrecht - Zaandam - Zwolle

Maandstaat op 31 December 1927

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponeerd	f	1.168.200,—
Deelneming in de firma B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen	"	7.020.000,—
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 9.406.125,01		
waarvoor in geld gestort	"	7.081.425,01
waarvoor effecten gedeponeerd	f	2.324.700,—
Effecten van Aandeelhouders gedeponeerd bij bevriende instellingen	"	3.000.000,—
ten eigen gebruike	"	32.273.500,—
		<hr/>
	"	37.598.200,—
Kassa, Wissels en Coupons	"	46.007.383,33
Nederl. Schatkistbiljetten en promessen	"	4.509.534,07
Saldo's bij Bankiers	"	23.967.760,18
Eigen Effecten en Syndicaten	"	8.834.345,18
Saldo te leveren en te ontvangen fondsen	"	1.985.129,15
Prolongatiën gegeven	"	18.358.490,—
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek.-Crt. Af: loopende Promessen	f	115.559.280,91
	"	11.230.000,—
		<hr/>
	"	104.329.280,91
Voorschotten op Consignatiën	"	1.855.003,59
Gebouwen	"	5.984.071,70
		<hr/>
Totaal.....	f	268.698.823,12

CREDIT

Kapitaal	f	36.000.000,—
Reservefonds	"	9.265.825,78
Buitengewone Reserve	"	1.800.000,—
Reserve Credietvereniging	"	2.912.803,24
		<hr/>
	f	49.978.629,02
Aandeelhouders voor gedeponeerde Effecten als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f	1.168.200,—
in Leen-Depot	"	36.430.000,—
		<hr/>
	"	37.598.200,—
Zieken- en Pensioenfondsen	"	2.985.842,94
Deposito's	"	54.114.381,05
Prolongatie-Deposito's	"	10.274.800,—
Saldi Rekeningen-Courant	f	76.944.741,52
" " " voor gelden in het Buitenland	"	8.666.055,93
		<hr/>
	"	85.610.797,45
Daggeldleeningen	"	6.100.000,—
De Nederlandsche Bank	"	2.553.987,91
Te betalen Wissels	"	12.382.703,85
Geaccepteerd door derden	"	3.243.236,51
Diverse Rekeningen	"	3.856.244,39
		<hr/>
Totaal.....	f	268.698.823,12

In verband met de jongste wijziging onzer statuten zijn op dezen maandstaat de posten, betrekking hebbende op de afdeling „Credietvereniging” gecombineerd met andere overeenkomstige posten met uitzondering van het „Reservefonds Credietvereniging” over welks bestemming in de in April a.s. te houden jaarlijksche algemeene vergadering van aandeelhouders eene beslissing zal worden genomen.

Het „Waarborgfonds Credietvereniging” is inmiddels, door restitutie aan de rechthebbenden, komen te vervallen.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

'S-GRAVENHAGE

ROTTERDAM

BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO,
HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PEKALON-
GAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA,
SWATOW, TEGAL, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN, YOKOHAMA.

Een correcte uitvoering

van Uw reclame-
drukwerk is een
eerste vereischte
wil het zijn doel
bereiken. Vraagt
**NIJGH & VAN
DITMAR'S**
Handelsdrukkerij
om modellen en
advies. ☒

Een verzoek per
briefkaart of tele-
foon brengt U een
vertegenwoordiger

Wijnhaven 113
Rotterdam
Telefoon 7841
(vier lijnen)

Abonneert U op
De Spiegel van
Handel en Wandel



Waarom adverteeren in,
en 'n exempl. koopen van

KELLY'S DIRECTORY?

Omdat deze uitgave jaarlijks wordt
gekocht en geraadpleegd door tien-
duizende groote firma's over de
geheele wereld, en U, wanneer Uw
naam daarin opvallend is gedrukt,
voortdurend exportaanvragen zult
ontvangen.

Op Uw beurt vindt U er de adressen
in van alle handelslichamen, welke
in Uw artikel belang stellen, zoodat
de gelegenheid om het aantal Uwer
relaties uit te breiden, voor het grij-
pen ligt.

Wanneer U *Exporteur, Importeur,
Fabrikant of Groothandelaar* is,
moegt U niet nalaten zich ten minste
van de uitstekend bekend staande
Kelly's Directory op de hoogte te
stellen. Vraagt kosteloos prospectus
of bezoek van een vertegenwoordi-
ger aan

NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
WIJNHAVEN 113 — ROTTERDAM
TELEFOONNUMMER 7843

Practisch Effectenboek Terveenv. van Administr. en f 1.50
ten gebruike v. d. vermogensbel.

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij Nijgh & van Ditmar's Uitg.-Mij, Rotterdam

Naamlooze Vennootschap

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf Rotterdam

Scheepsbouw en Machinefabricage. Speciale inrichting
voor reparatiën van elken omvang. Vijf droogdokken
met lichtvermogen tot 46000 ton. ☒ Dwarshelling.
Drijvende kranen met een lichtvermogen tot 120 ton.

Telefoon: 6707, 6708, 7303
7304, 7305, 7325

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam